

Bütün ÷lkelerin işçileri, birleşiniz!

VKS GmbH
Postfach 10 20 51
63020 Offenbach
1. Auflage 1997
ISBN 978-3-932636-06-6

Karl Marx
Friedrich Engels

Komünist Partisi Manifestosu

Verlag Olga Benario und Herbert Baum

Daha sonra Marx-Engels tarafından yapılan tüm ekleme ve düzeltmeler göz önünde bulundurulmuştur.

Bu kitap Dietz Verlag 1972, *Marx Engels Werke*, Cilt 4, sayfa 459-493.'dan; Almanca'dan Türkçe'ye İsmail Yarkin tarafından çevrilmiştir.

ISTANBUL 1994

KARL MARX VE FRIEDRICH ENGELS

**KOMÜNİST PARTİSİ
MANİFESTOSU ^[1]**

1872 ALMANCA BASKIYA ÖNSÖZ [2]

Komünistler Birliği^[3], o zamanın koşulları altında elbette ancak gizli olabilen uluslararası bir işçi demeği, Kasım 1847'de Londra'da yapılan kongrede, aşağıda imzaları bulunanları, kamuoyu için belirlenmiş ayrıntılı bir teorik ve pratik parti programı hazırlamakla görevlendir-di. şubat Devrimi'nden^[4] birkaç hafta önce müsveddesi basılmak üzere Londra'ya gelen aşağıdaki "*Manifesto*", işte böyle ortaya çıktı. Önce Almanca yayımlanmış olarak Almanya'da, İngiltere'de ve Amerika'da gene bu dilden en az on iki yeni farklı baskısı yapıldı. İngilizce olarak, ilk kez, Miss Helen Macfarlane'in çevirisiyle, 1850'de, "*Red Republican*"da^[5], ve 1871'de, en az üç değişik çevirisiy-

le, Amerika'da yayımlandı. Fransızcası, ilkin 1848 Haziran ayaklanmasından^[6] önce Paris'te, ve yakınlarda da New York'un "*Le Socialiste*"inde^[7] çıktı. Yeni bir çevirisi halen hazırlanmaktadır. Lehçe: [Polonyaca —ÇN], Almanca olarak ilk yayımlandığından kısa bir süre sonra Londra'da; Rusça çevirisi, altmışlı yıllarda, Cenevre'de çıktı.^[8] İlk çıkışından hemen sonra, Danimarka diline de çevrildi.

Son yirmi beş yıl içerisinde durum ne denli değişmiş olursa olsun, bu "*Manifesto*"da geliştirilmiş bulunan genel ilkeler, ana çizgileriyle, bugün de hâlâ doğruluğunu korumaktadır. Şurası ya da burası somut olarak daha iyi hale getirilebilir. Bu ilkelerin pratikteki uygulanışı, "*Manifesto*"nun kendisinin de belirttiği gibi, her yerde ve her zaman o günün tarihsel koşullarına bağlı olacaktır ve bu nedenle, İkinci Bölüm'ün sonunda önerilen devrimci öngörelere hiçbir özel ağırlık verilmemiştir. Bu pasaj, bugün, birçok bakımdan, çok farklı bir biçimde ifade edilebilirdi. Modern sanayiın son yirmi beş yıl içerisinde gösterdiği büyük gelişme ve işçi sınıfının bununla beraber ilerleyen parti örgütlenmesi karşısında, önce Şubat Devrimi'nde ve, daha önemlisi, proletaryanın ilk kez siyasi iktidarı iki ay boyunca elinde tuttuğu Paris Komünü'nde [edinilen —ÇN] pratik deneyimler karşısında, bu program bugün yer yer eskimiş bulunuyor. Özellikle Komün bir şeyi, "işçi sınıfının hazır devlet mekanizmasını salt eline geçirmekle onu kendi amaçları için harekete geçiremeyeceği"ni tanıtlamıştır. (Bkz: bu noktanın daha da geliştirildiği "*Fransa'da İç Savaş*"; "*Uluslararası İşçi Birliği Genel Konseyi'nin Çağrısı*", Londra, Truelove 1871, s. 15.)^[9] Ayrıca, apaçık ortadadır ki, sosyalist yazının eleştirisi, bugün için eksiktir, çünkü bu ancak 1847'ye kadar uzanıyor; aynı zamanda, komünistlerin çeşitli muhalefet

partileri hakkındaki tavırları üzerine düşünceleri (4. Bölüm), ana çizgileri bugün de doğru olmakla birlikte, uygulamada artık eskimişlerdir, çünkü siyasal durum tamamıyla değişmiştir ve tarihsel gelişim orada sayılan siyasal partilerin çoğunu yeryüzünden silip götürmüştür.

Bununla birlikte, "*Manifesto*", üzerinde artık hiçbir değişiklik yapma hakkımız olmayan tarihsel bir belgedir. Belki de ileride, 1847'den günümüze dek olan boşluğu dolduran bir giriş ile birlikte, bir başka baskı çıkabilir; elinizdeki bu basım, bize bunu yapma zamanı bırakmayacak kadar ani oldu.

Londra, 24 Haziran 1872

Karl Marx
Friedrich Engels

KOMÜNİST MANİFESTO

Karl Marx/Friedrich Engels
tarafından otorize edilmiş
Almanca ikinci baskı için yazıldı.
Yazarların bir önsözü ile
yeni baskı, Leipzig 1872

Karl Marx/Friedrich
Engels: Eserler; 18. cilt,
sayfa 95-96
1872 baskısından.

1882 RUSÇA İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ ^[10]

"*Komünist Parti Manifestosu*"nun Bakunin'in çevirisiyle yapılan ilk Rusça baskısı, *Kolokol* basımevi tarafından altmışlı yılların başlarında yayımlandı.^[11] O sıralar Batı, bunda ("*Manifesto*"nun Rusça baskısında), yalnızca yazınsal bir gariplik görebildi. Böyle bir görüş bugün olanaksızdır.

Proleter hareketin o sıralar (Aralık 1847) hâlâ ne denli sınırlı bir alanı kapsadığını, "*Manifesto*"nun son kesimi —komünistlerin çeşitli ülkelerdeki çeşitli muhalefet parti-

leri karşısındaki konumu— en açık bir biçimde gösteriyor. Burada işte tam da Rusya ve Birleşik Devletleri yoktur. Bu, Rusya'nın tüm Avrupa gericiliğinin son büyük yedeğini oluşturduğu, Birleşik Devletler'in göç yoluyla Avrupa'nın proleter güç fazlasını emdiği sıralardı. Her iki ülke de, Avrupa'ya hammaddeler sağlıyor ve aynı zamanda da, onun sınai ürünleri için bir pazar oluşturuyorlardı. O sıralar, her ikisi de, bu nedenle, şu ya da bu tarzda, mevcut Avrupa düzenin dayanaklarıydılar.

Ama durum bugün ne kadar da farklı! Tam da Avrupa'dan bu göç, Kuzey Amerika'ya, Avrupa'daki —büyük-
küçük— toprak mülkiyetini temellerinden sarsan ölçüde rekabet eden tarımsal üretim yeteneği verdi. Buna ek olarak, bu, Birleşik Devletler'e, kendisinin muazzam sınai yardımcı kaynaklarını, Batı Avrupa'nın ve özellikle İngiltere'nin bugüne dek varolan sınai tekeline kısa zamanda kırmaması zorunlu bir enerjiyle ve ölçekte kullanma olanağını da verdi. Her iki durum da, bizzat Amerika üzerinde, devrimci bir tepki yaratıyor. Tüm siyasal yapının temelini oluşturan çiftçilerin daha küçükçe ve orta boyda toprak mülkiyetleri, dev çiftliklerin rekabeti karşısında adım adım çöküyor; aynı anda sanayi bölgelerinde ilk kez kitlesel bir proletarya ve müthiş bir sermaye yoğunlaşması geliyor.

Ya Rusya! 1848-49 Devrimi sırasında, yalnızca Avrupalı soylular değil, Avrupa burjuvazisi de, henüz uyanmakta olan proletarya karşısında biricik kurtuluşlarını Rus müdahalesinde buldular. Çar, Avrupa gericiliğinin başı ilan edildi. Bugün o, Gaçina'da,^[2] devrimin savaş tutsağıdır, ve Rusya ise, Avrupa'daki devrimci eylemin öncüsünü oluşturmaktadır.

"*Komünist Manifesto*"nın görevi, modern burjuva mülkiyetinin yaklaşmakta olan kaçınılmaz çözülüşünü ilan etmektir. Ama Rusya'da, hızla gelişen kapitalist vurguna ve henüz gelişmekte olan burjuva toprak mülkiyetine karşılık, toprağın yarısından fazlasının köylülerin ortak mülkiyetinde olduklarını görüyoruz. Şimdi sorun şudur: Büyük çapta zayıflamış olsa bile, gene de, ilkel bir ortak toprak mülkiyet biçimi olan Rus *obşina*'sı, [Köy topluluğu. —ÇN] doğrudan doğruya komünist ortak mülkiyetin üst biçimine geçebilir mi? Ya da, tersine, ilkönce, Batının tarihsel evrimini oluşturan aynı çözülme sürecinden mi geçmelidir?

Buna bugün verilebilecek tek yanıt şudur. Eğer Rus Devrimi, Batıdaki bir proleter devriminin işareti olur, ve her ikisi, böylelikle, birbirlerini tamamlarlarsa, şimdiki Rus ortak toprak mülkiyeti komünist bir gelişmenin çıkış noktası olabilir.

Londra, 21 Ocak 1882 *Karl Marx — F. Engels*

1882'de Cenevre'de çıkan
"Manifesto"nun ikinci Rusça
baskısından yayımlanmıştır.

*El yazmasına göre:
Karl Marx|Friedrich
Engels, Eserler, 19. cilt,
sayfa 295-296
Almanca.*

1883 ALMANCA BASKIYA ÖNSÖZ [13]

Bu baskının önsözünü, ne yazık ki, tek başıma imzalamak zorundayım. Marx, Avrupa'nın ve Amerika'nın tüm işçi sınıfının herhangi bir başka kişiye olduğundan çok daha fazla şey borçlu olduğu bu adam, Highgate Me-

zarlı'ğında yatıyor ve mezarının üstünde ilk çimler büyümeye başladı bile. "Manifesto"yu gözden geçirmek ya da eksikliklerini gidermek, onun 31'ümünden sonra, [14 Mart 1883 —ÇN] hele hiç düşünülemez. Bu yüzden, burada, şu noktaları vurgulayarak belirlemeyi daha da gerekli buluyorum:

"Manifesto" boyunca sürüp giden temel düşünce —iktisadi üretimin ve buradan zorunlu olarak çıkan her tarihsel dönemin toplumsal yapılanmasının, o çağın siyasal ve fikir tarihinin temellerini oluşturduğu; bunun sonucu olarak, (ilkel ortak toprak mülkiyetinin çözülüşünden bu yana) tüm tarihin bir sınıf savaşmaları tarihi, sömürülen ile sömüren arasındaki, toplumsal gelişmenin çeşitli aşamalarında egemen olunan ile egemen olan sınıflar arasındaki savaşmaların tarihi olduğu; ne var ki, bu savaşımın, şimdi, sömürülen ve ezilen sınıfın (proletaryanın), aynı zamanda toplumun tümünü sömürüden, ezilmekten ve sınıf savaşımından sonal olarak kurtarmaksızın, onu sömüren ve ezen sınıftan (burjuvaziden) kendisini artık kurtaramayacağı bir aşamaya ulaştığı düşüncesi— bu temel düşünce, yalnızca ve tamamıyla Marx'a aittir.*

* "Kanımca", diye yazmıştım İngilizce çevirinin önsözünde, "Darwin'in teorisinin doğabilimi için yaptığı aynı ilerlemeyi tarih bilimi için yapacak olan bu düşüncelere, her ikimiz de, daha 1845'den çok yıllar öncesinde, tedricen yaklaşılmaktaydık. Bu doğrultuda bağımsız olarak, ne denli ilerlemiş olduğumu en iyi benim "İngiltere'de Emekçi Sınıfının Durumu"m gösterir. 1845 baharında, Brüksel'de Marx ile yeniden karşılaştığımda, kendisi bunları zaten oluşturmuştu ve, neredeyse yukarda özetlediğim kadar açık sözcüklerle, bu düşünceleri önüme serdi" [Engels'in 1890 Almanca baskıya sonradan eklediği notu.]

Bunu, daha önce de, birçok kez belirttim;^[14] ne var ki, bunun artık bizzat "*Manifesto*"nun önünde de yer alması şimdi özellikle gereklidir.

Londra, 28 Haziran 1883

[Karl Marx/Friedrich Engels];
KOMÜNİST MANİFESTO için
yazıldı. Yazarların önsözleri ile
otorize edilmiş

Almanca üçüncü baskı
Hottingen-Zürich 1883

F. Engels

1883 baskısına göre
Karl Marx/Friedrich
Engels, Eserler, 21. cilt,
sayfa 3-4.

1888 İNGİLİZCE BASKIYA ÖNSÖZ

"*Manifesto*", başlangıçta sadece Almanları içine alan, daha sonra uluslararası İşçi Birliği olan ve, 1848'den önce Kıta Avrupa'sının politik şartlarda, kaçınılmaz olarak gizli bir örgüt olan, Komünistler Birliği'nin platformu olarak yayınlandı. Birlik'in Kasım 1847'de Londra'da yapılan bir kongresinde, Marx ve Engels'e tam bir teorik ve pratik parti programını basılmak üzere hazırlamaları görevi verilmişti. Almanca yazılan metin, Ocak 1848'de, 24 Şubat 1848 Fransız Devrimi'nden birkaç hafta önce Londra'ya baskıya gönderildi. Haziran 1848 Paris Ayaklanması'ndan az önce, Paris'te bir Fransızca çevirisi yayınlandı. Bayan Helen Macfarlane'in yaptığı ilk İngilizce çeviri Georg Julian Harney'in "*Red Republican*" adlı dergisinde 1850 tarihinde Londra'da yayınlandı. Danimarka ve Polonya dillerinde de birer baskısı yapılmıştır.

Haziran 1848 Paris Ayaklanması'nın proletarya ile burjuvazi arasındaki bu ilk büyük muharebede yenilgiye uğraması, Avrupa işçi sınıfının sosyal ve politik çabalarını bir süre için tekrar arka plâna itti. O zamandan bu yana, iktidar için mücadele, Şubat Devrimi'nden önce ol-

duğu gibi, yine mülk sahibi sınıfın farklı kesimleri arasında oluyordu; işçi sınıfı[nın hareketi —ÇN], politik bakımdan, bir hareket özgürlüğü mücadelesine ve orta sınıf radikallerinin aşırı sol kanadı konumuna indirgenmişti. Bağımsız proletarya hareketleri nerede canlılık belirtileri gösterdiyse, amansız bir biçimde bastırıldı. Nitekim Prusya polisi, Komünistler Birliği'nin o sırada Köln'de bulunan Merkez Kurulu'nu meydana çıkardı. Üyeler tutuklandılar ve, on sekiz ay süren bir hapislikten sonra, Ekim 1852'de yargılandılar. Bu ünlü "Köln Komünist Yargılanması" 4 Ekim'den 12 Kasım'a kadar sürdü; tutuklulardan yedisi, üç ila altı yıl arasında değişen kalebentlik cezalarına çarptırıldılar, bu karardan hemen sonra, Birlik geri kalan üyeleri tarafından resmen dağıtıldı. Manifesto'ya gelince, bundan böyle, unutulmaya mahkûm edilmiş benziyordu.

Avrupa işçi sınıfı egemen sınıfa karşı yeni bir taarruz için yeterli gücü tekrar kazandığı zaman, Enternasyonal İşçi Birliği doğdu. Ancak, Avrupa ve Amerika'nın bütün militan proletaryasını yekvücut olarak birleştirme özel amacıyla kurulan bu birlik, Manifesto'da konulmuş olan ilkeleri hemen ilan edemezdi. Enternasyonal, İngiliz işçi sendikalarının, Fransa, Belçika, İtalya ve İspanya'daki Proudhon taraftarlarının ve Almanya'daki Lassalle'cilerin* kabul edebileceği kadar geniş bir program ortaya koymak zorundaydı. Bütün partileri tatmin edecek biçimde böyle bir programı kaleme alan Marx, birleştiril-

* Lassalle, bize her zaman kendini Marx'ın bir öğrencisi olarak tanıttı ve o, bu sıfatıyla Manifesto'ya bağlıydı. Ancak kamuoyu önündeki 'ajitasyonunda (1862-64), o, devlet kredileriyle desteklenen üretici kooperatifleri kurulmasını istemekten öte gitmiş değildir. [Engels'in notu.]

miş eylem ve ortak tartışma sonucunda mutlaka doğacak olan, işçi sınıfının entellektüel gelişmesine tam olarak güveniyordu. Sermayeye karşı yürütülen mücadele içinde karşılaşılan olaylar ve değişen durumlar, zaferlerden çok yenilgiler, her derde deva harcıalem fikirlerin yetersizliğini insanlara mutlaka öğretecek ve işçi sınıfının gerçek kurtuluş şartlarının tam bir kavranışını hazırlayacaktı. Ve, Marx haklıydı. Enternasyonal, 1874'de dağıldığı zaman, işçileri, 1864'de kurulduğunda olduklarından çok farklı bir durumda bıraktı. Fransa'da Proudhon'culuk, Almanya'da Lasselle'cilik ölmekteydi ve tutucu İngiliz sendikaları bile, uzun zamandır çoğu Enternasyonal'le ilişkilerini kestikleri halde, geçen yıl Swansea'de, başkanlarının, onlar adına "Kıta sosyalizmi bizim için korkunçluğunu kaybetmiştir" diyebileceği noktaya doğru tedricen ilerlemekteydiler. Gerçekten, Manifesto'nun ilkeleri bütün ülkelerin işçileri arasında önemli gelişmeler göstermişti.

Manifesto, böylece yeniden ön plâna çıktı. Almanca metin 1850'den bu yana İsviçre'de, 1872'de New York'ta İngilizceye çevrilerek "*Woodhull and Claflin's Weekly*"de yayınlandı. Bu İngilizce metinden yapılan bir Fransızca çevirisi de New York'ta "*Le Socialiste*"te çıktı. O zamandan bu yana, Amerika'da, az ya da çok çarpıtılmış olarak, en az iki İngilizce çevirisi daha yayınlanmış bulunuyor. Bunlardan biri İngiltere'de yeniden basılmıştır. Bakunin'in yaptığı ilk Rusça çeviri 1863 sıralarında, Herzen'in Cenevre'deki *Kolokol* matbaasında kahraman Vera Zasuliç'in yaptığı ikinci çeviri de 1882'de yine Cenevre'de basıldı. Kopenhag'da, 1885'de yapılan Danimarka dilinde yeni bir baskısı "*Socialdemokratisk Bibliotek*"te; Paris'te, 1886'da yapılan yeni bir Fransızca çevirisi "*Le Socialiste*"te bulunabilir. Bu ikincisinden, İspanyolca çevirisi hazırlandı ve 1886'da Madrid'te yayınlandı.

Almanca yeni baskıların sayısı tam olarak verilemez, en az on iki kadar var. Birkaç ay önce İstanbul'da yayınlanması gereken Ermenice çevirisi gün ışığına çıkamadı; çünkü öğrendiğimize göre, yayınevi sahibi, üzerinde Marx'ın adı bulunan bir kitabı çıkarma; çevirici de kitabın kendi adıyla yayınlanması teklifini reddetmiş. Başka dillere yapılan çevirileri duydum, fakat görmedim. Böylelikle, Manifesto'nun tarihi, yüksek oranda modern işçi sınıfı hareketinin tarihini yansıtır; bugün o, hiç şüphesiz yok ki, bütün sosyalist literatürün en yaygın, en enternasyonalist eseri, Sibiry'a'dan Kaliforniya'ya kadar milyonlarca işçinin kabul ettiği ortak bir programdır.

Ama, yazıldığı zaman biz ona *Sosyalist Manifesto* diyemedik. 1847'de, sosyalist denilince, bir yanda çeşitli ütopyacı sistemlerin savunucuları olan ve her ikisi de tekelerden ibaret olma durumuna indirgenen ve gittikçe ölmekte olan, İngiltere'deki Owen'ciler, Fransa'daki Fourier'ciler; öte yanda bir sürü palavrayla sermayeye ve kâra hiçbir zarar vermeden her türlü sosyal bozukluğu ortadan kaldırmayı vaad eden çok çeşitli sosyal şarlatanlar, her iki halde de işçi hareketi dışında olan ve "eğitilmiş" sınıflardan medet uman kimseler anlaşılıyordu. İşçi sınıfının salt politik alt üst oluşun yetersizliğine inanmış ve toplumun topyekün dönüşmesinin gerekliliğini talep eden herbir kesimi o zamanlar kendisine komünist diyordu. Bu kaba, yontulmamış, saf içgüdüsel bir tür komünizmdi: ama yine de en önemli noktaya değiniyordu ve işçi sınıfı arasında, Fransa'da Cabet'in, Almanya'da Weitling'in ütopyacı komünizmini doğurmaya yetecek kadar güçlüydü. Böylece, 1847'de, sosyalizm bir orta sınıf hareketi, komünizm bir işçi sınıfı hareketiydi. Sosyalizm, hiç değilse Kıta Avrupa'sında, "saygıdeğer"di; komünizm bunun tam tersi durumdaydı. Biz, ta başından itibaren "işçi sınıfının kurtulu-

şu, işçi sınıfının kendi eseri olmalıdır" görüşünde olduğumuzdan, bu iki addan hangisini alacağımız konusunda bir tereddüdümüz yoktu. Üstelik, o zamandan bu yana, onu terketmeyi, asla aklımıza bile getirmedi.

Manifesto ortak eserimiz olduğu için, kendimi, onun çekirdeğini oluşturan temel önermenin Marx'a ait olduğunu belirtmek zorunda hissediyorum. Bu önerme şudur: Her tarihsel çağda egemen olan iktisadi üretim ve mübadele biçimi ve ondan zorunlu olarak doğan sosyal yapılanma, o çağın üzerine kurulu olduğu temeli meydana getirir; ve o çağın politik ve düşünce tarihi, ancak bu temele dayanarak açıklanabilir; dolayısıyla insanlığın bütün tarihi (toprakta ortak mülkiyete dayanan ilkel kabile düzeninin dağılmasından bu yana), sınıf mücadelelerinin, sömürülen ile sömürülen, ezen ile ezilen sınıflar arasındaki mücadelelerin tarihidir; bu sınıf mücadeleleri tarihi, bir evrimler dizisi meydana getirir ki, bu evrimler dizisi içinde bugün, sömürülen ve ezilen sınıfın —proletaryanın— sömürülen ve ezen sınıftan —burjuvaziden— boyunduruğundan kurtuluşunu, aynı zamanda ve nihai olarak toplumun tümünü sömürülmekten, ezilmekten, sınıf ayrılıklarından ve sınıf mücadelelerinden kurtarmaksızın elde edemeyeceği bir aşamaya ulaşmıştır.

Kanımcı, Darwin'in teorisi doğa bilimi için ne yapmışsa, tarih bilimi için o ilerlemeyi yapacak olan bu önermeye 1845'ten önce her ikimiz de tedricen yaklaşmaktaydık. Benim tekbaşım, bu önermeye doğru ne kadar ilerlemiş olduğumu en iyi olarak benim "*İngiltere'de Emekçi Sınıfının Durumu*"m* gösterir. Ancak, 1845 ilkbaha-

* "1844'de İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu (Condition of the Working Clas in England)", Friedrich Engels. Çeviren: Florence K. Wischnewetzky, New York. Lovell-Losdos. W. Reseves. 1838. [Engels'in notu.]

rında: Brüksel'de Marx'la tekrar buluştuğum zaman, o, bu önermeyi, bitmiş bir şekilde hazırlamıştı, hemen hemen yukarıda belirttiğim kadar açık bir şekliyle önüme serdi.

1872 tarihli Almanca baskıya birlikte yazmış olduğumuz önsözden aşağıdaki parçayı aktarıyorum:

«Son yirmi beş yıl içerisinde durum ne denli değişmiş olursa olsun, bu "*Manifesto*"da geliştirilmiş bulunan genel ilkeler, ana çizgileriyle, bugün de hâlâ doğruluğunu korumaktadır. Şurası ya da burası somut olarak daha iyi hale getirilebilir. Bu ilkelerin pratikteki uygulanışı, "*Manifesto*"nun kendisinin de belirttiği gibi, her yerde ve her zaman o günün tarihsel koşullarına bağlı olacaktır ve, bu nedenle, İkinci Bölüm'ün sonunda önerilen devrimci önermelere hiçbir özel ağırlık verilmemiştir. Bu pasaj, bugün, birçok bakımdan, çok farklı bir biçimde ifade edilebilirdi. Modern sanayiın son yirmi beş yıl içerisinde gösterdiği büyük gelişme ve işçi sınıfının bununla beraber ilerleyen parti örgütlenmesi karşısında, önce Şubat Devrimi'nde ve, daha önemlisi, proletaryanın ilk kez siyasi iktidarı iki ay boyunca elinde tuttuğu Paris Komünü'nde [edinilen —ÇN] pratik deneyimler karşısında, bu program bugün yer yer eskimiş bulunuyor. Özellikle Komün bir şeyi, "işçi sınıfının hazır devlet mekanizmasını salt eline geçirmekle onu kendi amaçları için harekete geçiremeyeceği"ni tanıtlamıştır. (Bkz. bu noktanın daha da geliştirildiği "*Fransa'da İç Savaş*"; "*Uluslararası İşçi Birliği Genel Konseyinin Çağrısı*", Londra, Truelove 1871, s. 15.) Ayrıca, apaçık ortadadır ki, sosyalist yazının eleştirisi, bugün için eksiktir, çünkü bu ancak 1847'ye kadar uzanıyor; aynı zamanda, komünistlerin çeşitli muhalefet partileri hakkındaki tavırları üzerine düşünceleri (4. Bölüm), ana çizgileri bugün de doğru olmakla birlikte, uygulamada artık

eskimişlerdir, çünkü siyasal durum tamamıyla değişmiştir ve tarihsel gelişim orada sayılan siyasal partilerin çoğunu yeryüzünden silip götürmüştür.

Bununla birlikte, "*Manifesto*", üzerinde artık hiçbir değişiklik yapma hakkımız olmayan tarihsel bir belgedir.»

Bu çeviri, Marx'ın Kapital'inin büyük kısmının çeviricisi Bay Samuel Moore tarafından yapılmıştır. Birlikte gözden geçirdik ve bazı tarihi imaları açıklayan birkaç not ekledik.

Londra, 30 Ocak 1888

F. Engels

Karl Marx and Frederick Engels
"Manifesto of the Communist Party"
Londra, 1888, İngilizce'den

1890 ALMANCA BASKIYA ÖNSÖZ [15]

Yukardakilerin* yazılışından bu yana "*Manifesto*"nun yeni bir Almanca baskısı zorunlu hale geldi ve "*Manifesto*"ya ilişkin olarak burada sözü edilmesi gereken pek çok şey de oldu.

İkinci bir —Vera Zasuliç'in yaptığı— Rusça çeviri, 1882'de Cenevre'de çıktı; bu baskının önsözü Marx ve benim tarafından yazılmıştı. Ne yazık ki, özgün Almanca elyazması kaybolmuştur, bu yüzden Rusça'sından tekrar çevirmem gerekiyor, ki bununla metin bir şey kazanacak değildir.[16] Orada şöyle deniliyor:

«"*Komünist Parti Manifestosu*"nun Bakunin'in çevirisiyle yapılan ilk Rusça baskısı, *Kolokol* basımevi ta-

* 1883 Almanca baskıya önsöz kastediliyor. —Ed.

rafından altmışlı yılların başlarında yayınlandı. O sıralar Batı, bunda ("*Manifesto*"nun Rusça baskısında), yalnızca yazınsal bir gariplik görüyor. Böyle bir görüş bugün olanaksızdır.

Proleter hareketin o sıralar (Aralık 1847) hâlâ ne denli sınırlı bir alanı kapsadığını, "*Manifesto*"nun son kesimi —komünistlerin çeşitli ülkelerdeki çeşitli muhalefet partileri karşısındaki konumu en açık bir biçimde gösteriyor. Burada işte tam da Rusya ve Birleşik Devletleri yoktur. Bu, Rusya'nın tüm Avrupa gericiliğinin son büyük yedeğini oluşturduğu, Birleşik Devletler'in göç yoluyla Avrupa'nın proleter güç fazlasını emdiği sıralardı. Her iki ülke de, Avrupa'ya hammaddeler sağlıyor ve, aynı zamanda da, onun sinai ürünleri için bir pazar oluşturuyorlardı. O sıralar, her ikisi de, bu nedenle, şu ya da bu tarzda, mevcut Avrupa düzeninin dayanaklarıydılar.

Ama durum bugün ne kadar da farklı! Tam da Avrupa'dan bu göç, Kuzey Amerika'ya, Avrupa'daki —büyük-lü küçüklü— toprak mülkiyetini temellerinden sarsan ölçüde rekabet eden tarımsal üretim yeteneği verdi. Buna ek olarak, bu, Birleşik Devletler'e, kendisinin muazzam sinai yardımcı kaynaklarını, Batı Avrupa'nın ve özellikle İngiltere'nin bugüne dek varolan sinai tekelini kısa zamanda kırması zorunlu bir enerjiyle ve ölçekte kullanma olanağını da verdi. Her iki durum da, bizzat Amerika üzerinde, devrimci bir tepki yaratıyor. Tüm siyasal yapının temelini oluşturan çiftçilerin daha küçük ve orta boyda toprak mülkiyetleri, dev çiftliklerin rekabeti karşısında adım adım çöküyor; aynı anda, sanayi bölgelerinde ilk kez kitlesel bir proletarya ve müthiş bir sermaye yoğunlaşması geliyor.

Ya Rusya! 1848-49 Devrimi sırasında, yalnızca Avrupalı soylular değil, Avrupa burjuvazisi de, henüz uyanmakta olan proletarya karşısında biricik kurtuluşlarını Rus müdahalesinde buldular. Çar, Avrupa gericiliğinin başı ilan edildi. Bugün o, Gaçina'da devrimin savaş tutsağıdır, ve Rusya ise, Avrupa'daki devrimci eylemin öncüsünü oluşturmaktadır.

"*Komünist Manifesto*"nun görevi, modern burjuva mülkiyetinin yaklaşmakta olan kaçınılmaz çözüldüğünü ilan etmektir. Ama Rusya'da, hızla gelişen kapitalist vurguna ve henüz gelişmekte olan burjuva toprak mülkiyetine karşılık, toprağın yarısından fazlasının köylülerin ortak mülkiyetinde olduklarını görüyoruz. Şimdi sorun şudur: Büyük çapta zayıflamış olsa bile, gene de, ilkel bir ortak toprak mülkiyet biçimi olan Rus *obşina*'sı, doğrudan doğruya komünist ortak mülkiyetin üst biçimine geçebilir mi? Ya da, tersine, ilkönce, Batının tarihsel evrimini oluşturan aynı çözüme sürecinden mi geçmelidir?

Buna bugün verilebilecek tek yanıt şudur: Eğer Rus Devrimi, Batıdaki bir proleter devriminin işareti olur, ve her ikisi, böylelikle, birbirlerini tamamlarlarsa, şimdiki, Rus ortak toprak mülkiyeti komünist bir gelişmenin çıkış noktası olabilir.

Londra, 21 Ocak 1882» *

Hemen hemen aynı sırada, Cenevre'de, bir yeni Lehçe çevirisi çıktı: "*Manifest Komunistyczny*".

Ayrıca, Danimarka dilinde yeni bir çevirisi de, 1885'te Kopenhag'da, "*Sozial-Demokratisk Bibliotek*"te

* Engels'in kayb olduğunu söylediği ve 1882 Rusça baskı için Marx'la beraber yazdıkları önsözün özgün Almancası sonradan bulunmuş ve Marksizm-Leninizm Enstitüsü'nün arşivine konulmuştur.

çıkı. Ne yazık ki, çeviri tam değildir; çevirene güçlük çıkardığı anlaşılan bazı özsel pasajlar atlanmıştır ve ayrıca, şurada burada, dikkatsizlik belirtileri görülmektedir ki, bunlar çok daha rahatsız edicidir, çünkü eğer çevirmen biraz daha özen gösterseydi kusursuz bir iş çıkartabilirdi.

Yeni bir Fransızca çevirisi 1886'da Paris'te "*Le Socialiste*"de çıktı; bu, o güne kadar çıkmış olanların en iyisidir.^[17]

Bu çeviriye dayanılarak, aynı yıl İspanyolca bir çevirisi ilkin Madrid'te, "*El Socialista*"da çıktı, sonra da broşür olarak yayımlandı: "*Manifiesto del Partido Comunista*" por Carlos Marx y F. Engels, Madrid, Administracion de "*El Socialista*", Hernán Cortés 8.^[18]

İlgi çekici bir olay olarak da, 1887'de, bir Ermeni çevirmenin elyazmalarının İstanbullu bir yayıncıya sunulmuş olduğunu belirteyim; ama adamcağızın üzerinde Marx'ın adı bulunan bir şeyi basacak cesareti yoktu ve tercihen yazar olarak çevirmenin kendi adını koymasını önerdi, ama çevirmen bunu reddetti.

Aslından az-çok farklı Amerikan çevirilerinden birinin, ve derken bir başkasının İngiltere'de birçok kez basılmasından sonra, nihayet aslına uygun bir çeviri 1888 yılında çıktı. Bu çeviri dostum Samuel Moore tarafından yapılmıştı ve baskıya gönderilmeden önce üzerinden birlikte bir kez daha geçtik. Başlığı şöyledir: "*Manifiesto of the Communist Party*", by Karl Marx and Frederick Engels. Authorized English Translation, edited and annotated by Frederick Engels, 1888. London, William Reeves, 185 Fleet St. E. C.. Oradaki bazı notları bu baskıya da aldım.

"*Manifesto*" kendisine ait bir yaşam öyküsüne sahip oldu. Çıktığında bilimsel sosyalizmin (ilk önsözde sözü edilen çevirilerin de tanıtladığı gibi) o sıralar hâlâ sayıca hiç de fazla olmayan öncüsü tarafından coşkuyla karşılanan "*Manifesto*", Haziran 1848'de Paris işçilerinin yenilgileriyle birlikte başlayan gericilik tarafından, çok geçmeden, arka plâna itildi ve nihayet Kasım 1852'de^[19] Köln'de Komünistlerin mahkûm edilmeleriyle, "yasa uyarınca", aforoz edildi. Şubat Devrimi ile başlamış olan işçi hareketinin kamusal sahneden çekilmesiyle, "*Manifesto*" da arka plâna geçti.

Avrupa işçi sınıfı, egemen sınıfların gücüne karşı yeni bir saldırı için yeniden yeterli güç topladığında, ortaya Uluslararası İşçi Birliği çıktı. Amacı, Avrupa'nın ve Amerika'nın tüm militan işçiliğini *tek bir* büyük ordu içinde kaynaştırmaktı. Bu yüzden, "*Manifesto*"da ortaya konmuş bulunan ilkelerden *hareket edemezdi*. İngiliz sendikalarına, Fransız, Belçika, İtalyan ve İspanyol Prudoncularına ve Alman Lasalcılarına* kapıları kapamayacak bir programa sahip olmak zorundaydı. Bu program —Enternasyonalin Tüzüğü'nün dürtüleri— Bakunin'in ve anarşistlerin bile teslim ettikleri bir ustalıkla Marx tarafından hazırlanmıştı. "*Manifesto*"da ortaya konmuş bulunan düşüncelerin sonraki zaferi için Marx, tek ve salt işçi sınıfının birleşik eylem ve tartışmasından çıkması zorunlu olarak göstereceği entellektüel gelişmesine güveni-

* Lassalle, kişi olarak, kendisini bize hep Marx'ın "öğrencisi" olarak tanıtmıştı ve, bu sıfatla, elbette "*Manifesto*"nun zemini üzerinde kalmıştı. Lassalle'in devlet kredileri ile desteklenen, üretici kooperatifleri isteminin ötesine geçmeyen ve tüm işçi sınıfını devlet desteğinden yana olanlar ile, öz-destekten yana olanlar diye bölen tartışmaları için durum çok farklıydı. [Engels'in notu.]

yordu. Sermayeye karşı savaşımındaki olaylar ve iniş-çıkışlar, başarılarından çok yenilgiler, savaşımıcılara, o güne kadarki her derde deva düşüncelerinin yetersizliğini göstermemelik ve zihinlerini de, işçilerin kurtuluşu için gerekli gerçek koşulların adamakıllı kavranmasını daha açık hale getirmemelik edemezdi. Ve Marx haklıydı. Enternasyonal'in dağıtıldığı 1874'deki işçi sınıfı, kurulduğu 1864'tekinden tamamıyla farklıydı. Latin ülkelerindeki Prudonculuk ile Almanya'daki özgül Lasalcılık ölmekteydi, ve zamanın katmerli tutucu İngiliz Trade-unions sendikaları, 1887'de, yaptıkları Swansea Kongresi'nin başkanının, onlar adına, "Kıta sosyalizmi bizim için korkunçluğunu yitirmiştir"^[20] diyebileceği noktaya giderek yaklaşıyorlardı. Oysa daha 1887'de, Kıta sosyalizmi, hemen "*Manifesto*"da ilan edilen yalnızca teoriden ibaretti. Böylece, "*Manifesto*"nun tarihi, belli bir ölçüde, 1848'den bu yanaki modern işçi sınıf hareketinin tarihini yansıtmaktadır. Şu anda "*Manifesto*", kuşkusuz ki, tüm sosyalist yazının en yaygın, en uluslararası ürünüdür,^[21] Sibiry'a'dan Kaliforniya'ya dek tüm ülkelerin milyonlarca işçisinin ortak programıdır.

Fakat çıktığında, gene de, ona *sosyalist "Manifesto"* diyemezdik. 1847'de, sosyalist denilince, iki tür insan anlaşılıyordu. Bir yanda çeşitli ütöpik sistemlerin yandaşları vardı, özellikle, o tarihte her ikisi de salt tekke durumuna düşüp giderek ölmekte olan İngiltere'deki Owencılar ile Fransa'daki Fourieristler. Öte yanda ise, toplumsal bozuklukları çeşitli her derde deva yollarla, bir sürü palavrayla, sermayeye ve kâra hiçbir zarar vermeksizin gidermek isteyen çok çeşitli türden toplumsal şarlatanlar. Her iki durumda da, işçi hareketinin dışında duran ve daha çok "eğitim görmüş" sınıflardan destek arayan insanlar. Buna karşın işçi sınıfının salt siyasal alt üst oluşların yeterli ol-

madığına ikna olmuş, toplumun köklü bir biçimde dönüşümünü isteyen kesimi kendisine o sıra *komünist* diyordu. Bu henüz kaba olarak işlenmiş, yalnızca içgüdüsel ve bazen biraz kaba bir komünizmdi. Ama, gene de, ortaya iki ütopyacı komünizm sistemini, Fransa'da Cabet'nin "İkaryan" komünizmini, ve Almanya'da da Weitling'inkini çıkartacak kadar güçlüydü. 1847'de, sosyalizm bir burjuva hareketi, komünizm ise bir işçi sınıfı hareketi anlamına geliyordu. Sosyalizm, hiç değilse Kıtada, saygıdeğerdi, komünizm için ise, durum bunun tam tersiydi. Ve "işçilerin kurtuluşu işçi sınıfının kendi eseri olmalıdır"^[22] kanısını daha o sıralar kesinlikle taşıyor olduğumuzdan, bu iki addan hangisini seçmemiz gerektiği konusunda bir an bile kuşku duymadık. O günden beri bunu yadsımak da hiç aklımızdan geçmiş değildir.

"Bütün ülkelerin işçileri, birleşiniz!" Bundan kırkiki yıl önce proletaryanın kendi istemleriyle ortaya çıktığı ilk Paris Devrimi'nin arifesinde bu sözleri dünyaya duyurduğumuzda,^[23] buna çok az ses karşılık verdi. Fakat, 28 Eylül 1864'te Batı Avrupa ülkelerinin çoğunun proleterleri, şanlı anılara sahip Uluslararası İşçi Birliği'nde birleştiler. Ne var ki Enternasyonal'in kendisi ancak dokuz yıl yaşadı. Ama onun tarafından kurulan bütün ülkelerin proleterlerinin ölümsüz birliğinin hâlâ yaşamakta olduğunun ve her zamankinden daha güçlü yaşamakta olduğunun tam da bugünkü günden daha iyi tanığı yoktur. Çünkü şu satırları yazmakta olduğum bugün,^[24] Avrupa ve Amerika proletaryası, ilk kez seferber edilmiş olan, tek bir ordu olarak, *tek bir* bayrak altında, *tek bir* ivedi hedef için—1866'da Enternasyonal'in Cenevre Kongresi, ve gene 1889'da Paris İşçi Kongresi tarafından ilan edildiği gibi, sekiz saatlik normal işgününün yasalaşması için— seferber edilmiş olan savaş kuvvetlerini gözden geçiriyor. Ve

bugünkü gösteri, bütün ülkelerin kapitalistlerinin ve toprak beylerinin bütün ülkelerin işçilerinin bugün gerçekten de birleşmiş oldukları hakkında gerçekliklerini açacaktır.

Bir de Marx bunu kendi gözleriyle görmek için hâlâ yanımda olsaydı!

Londra, 1 Mayıs 1890

F. Engels

*Karl Marx/Friedrich Engels
KOMÜNİST MANİFESTO
için yazıldı. Engels'in yeni bir
önsözü ile, Londra 1890
otorize edilmiş Almanca dördüncü
baskı, (Sosyal-demokrat kütüphane)*

*Karl Marx/Friedrich
Engels, Eserler, 22. cilt,
sayfa 52-59.
1890 baskısından.*

1892 LEHÇE BASKIYA ÖNSÖZ

"*Komünist Manifesto*"nun yeni bir Lehçe baskısının zorunlu hale gelmiş olması, çeşitli düşüncelere yolaçmaktadır.

Önce, "*Manifesto*"nun, yeniden, Avrupa kitasında büyük sanayi gelişmesinin bir göstergesi haline gelmiş olması dikkate değerdir. Belirli bir ülkede büyük sanayi genişlemesi oranında o ülkenin işçileri arasında da, işçi sınıfı olarak, mülk sahibi sınıflar karşısındaki konumları konusunda aydınlanma özlemi de büyümekte, sosyalist hareket bunlar arasında yaygınlaşmakta ve "*Manifesto*"ya olan talep artmaktadır. Böylece, yalnızca işçi hareketinin durumu değil, aynı zamanda büyük sanayi gelişme derecesi de, her ülkede, "*Manifesto*"nun o ülke dilinde dağıtılan nüsha sayısı ile oldukça doğru bir biçimde ölçülebilir.

Buna göre, bu yeni Lehçe baskı, Polonya sanayiinde kesin bir ilerlemeyi göstermektedir. Ve on yıl önce yayın-

lanmış baskısından bu yana bu ilerleme gerçekten de olmuştur, bu konuda hiçbir kuşkuyla yer olamaz. Rus Polonyası, Kongre Polonyası,^[25] Rus İmparatorluğu'nun büyük sanayi bölgesi haline gelmiştir. Rusya'nın büyük sanayinin gelişigüzel dağılmış olmasına karşılık —bir kısmı Finlandiya Körfezi civarına, diğeri merkeze (Moskova ve Vladimir), bir üçüncüsü Karadeniz ve Hazar Denizi kıyılarına, ve diğeri de başka yerlere dağılmıştır—, Polonya sanayii, nispeten küçük bir alan içerisine sıkışmıştır ve böylesine bir yoğunlaşmadan ileri gelen avantaj ve dezavantajlara sahiptir. Rakip Rus fabrikatörleri, Polonyalıları Ruslaştırma arzusuyla yanıp tutuşuyor olmalarına karşın, Polonya'ya karşı koruyucu gümrükler isteminde bulunmakla, bu avantajları kabullenmiş oldular. Dezavantajları —Polonyalı fabrikatörler ve Rus hükümeti açısından— kendilerini, sosyalist düşüncelerin Polonyalı işçiler arasında hızla yayılışında ve "*Manifesto*"ya olan talebin büyümesinde de göstermektedir.

Ama Polonya sanayiinin Rusya'nunkini geride bırakan hızlı gelişimi, kendi payına, Polonya halkının tükenmez yaşam gücünün yeni bir kanıtı ve yaklaşmakta olan ulusal yeniden kurulmanın yeni bir güvencesidir. Bağımsız güçlü bir Polonya'nın yeniden kurulması yalnızca Polonyalıları değil, hepimizi ilgilendiren bir sorundur. Avrupa ulusları arasında içtenlikli bir uluslararası işbirliği, ancak eğer bu ulusların her biri kendi ülkelerinde tamamıyla özerkseler, olanaklıdır.

Sonuç olarak, sadece burjuvazinin işini proletarya bayrağı altında proleter savaşçılara yaptırmakla kalmış olan 1848 Devrimi, vasiyetnamesinin icracıları Louis Bonaparte ve Bismarck'ın aracılığıyla, İtalya'nın, Almanya'nın ve Macaristan'ın da bağımsızlığını sağlamıştır; ama

1792'den bu yana devrim için bu üçünün birarada yaptıklarından daha çoğunu yapmış olan Polonya, 1863'te on kat daha büyük Rus kuvveti karşısında boyun eğdiğinde, tek başına bırakılmıştı. Soyluluk, Polonya'nın bağımsızlığını ne koruyabilir ne de tekrar mücadelesini vererek elde edebilirdi; bugün ise bu bağımsızlık, burjuvazi için en azından önemsizdir. Ama bu Avrupa uluslarının uyumlu işbirliği için gene de bir zorunluluktur. Bu, ancak genç Polonya proletaryası tarafından mücadelesi verilerek elde edilebilir, ve ancak bu ellerde güvenlik içinde bulunur. Çünkü Polonya'nın bağımsızlığına bütün Avrupa'nın geriye kalan işçileri de, bizzat Polonyalı işçiler kadar gerek duyuyorlar.

Londra, 10 Şubat 1892

F. Engels

*Predswit, 27 Şubat 1892, No 35, ve
K. Marx i F. Engels,
Manifest Komunistyczny,
Londyn, 1892'de yayınlanmıştır.*

1893 İTALYANCA BASKIYA ÖNSÖZ ^[26]

İ t a l y a n o k u r a

"Komünist Parti Manifestosu"nun yayınlanışının, 18 Mart 1848 ile, o güne dek bölünmelerle ve iç çelişmelerle zayıflamış ve böylece yabancı egemenlik altına düşmüş, biri Avrupa kıtasının, ötekisi Akdeniz'in merkezinde yer alan iki ulusun ayaklanmaları olan Milano ve Berlin Devrimleri ile çakıştığı söylenebilir. İtalya'nın Avusturya İmparatoruna bağımlı olmasına karşılık, Almanya Rus Çarı'nın daha dolaylı olsa bile, daha az etkin olmayan boyunduruğu altına girdi. 18 Mart 1848'in sonuçları, hem İtalya'yı ve hem de Almanya'yı bu yüzkarasından kurtardı; bu iki büyük ulus, 1848'den 1871'e kadar geçen zaman

içerisinde yeniden kurulabilmişler ve her nasılsa kendi başlarına kalabilmişlerse, bu, Karl Marx'ın dediği gibi, 1848 Devrimi'ni bastırانların, kendilerine karşın gene de bu devrimin vasiyetnamesinin icracıları olmaları sayesinde.

Bu devrim o zamanlar her yerde işçi sınıfının eseri olmuştur; barikatları kuran ve bunu hayatıyla ödeyen işçi sınıfıydı. Hükümeti devirirken niyeti, açıkça burjuva rejimini devirmek olanlar yalnızca Paris işçileriydi. Ama, kendi sınıfları ile burjuvazi arasındaki kaçınılmaz uzlaşmaz karşıtlığın bilincinde olsalar bile, gene de, ne ülkenin ekonomik gelişmesi, ne de Fransız işçi kitesinin zihinsel gelişmesi, henüz toplumsal bir yeniden kuruluşu olanaklı kılacak aşamaya ulaşmış değildi. Bu nedenle, devrimin meyvelerini toplayan, son tahlilde, kapitalist sınıf oldu. Öteki ülkelerde, İtalya'da, Almanya'da, Avusturya'da, Macaristan'da işçiler, daha baştan, burjuvaziyi iktidara getirmekten başka bir şey yapmadılar. Ama herhangi bir ülkede ulusal bağımsızlık olmadıkça, burjuvazinin egemenliği olanaksızdır. Bu yüzden, 1848 Devrimi, o zamana dek birlik ve bağımsızlıktan yoksun bulunan uluslara, kendisiyle birlikte, birlik ve bağımsızlık getirmek zorunda kaldı: İtalya'ya, Almanya'ya, Macaristan'a. Sıra Polonya'ya da gelecektir.

Böylece, 1848 Devrimi bir sosyalist devrim olmamışsa da, bunun için yolu düzlemiş, onun için gerekli ortamı hazırlamıştır. Büyük sanayiın bütün ülkelerde gelişmesiyle birlikte, burjuva rejimi, son kırkbeş yıl içerisinde, ortaya her yerde, kalabalık, yoğun ve güçlü bir proletarya çıkardı. Böylece, "*Manifesto*"nun dilini kullanacak olursak, kendi mezar kazıcılarını yarattı. Her Avrupa ulusunun bağımsızlığı ve birliği sağlanmadıkça, ne proletarya-

nın uluslararası birliğini ne de bu ulusların ortak amaçlara ulaşmaya doğru sakin ve akılcı bir işbirliğini gerçekleştirmek olanaksız olacaktır. İtalya: Macar, Alman, Polonyalı ve Rus işçilerin 1848 öncesi siyasal koşullar altında uluslararası eylem ortaklığı yaptıklarını düşünün bir!

Böylece, 1848'de verilen muharebeler boşuna verilmemişlerdir. Bizi o devrimci dönemden ayıran kırkbeş yıl da boşa gitmemiştir. Meyveler olgunlaşıyor, ve benim bütün dileğim, "*Manifesto*"nun ilk yayınlanması nasıl uluslararası devrimin habercisi olduysa, bu İtalyanca çevirinin yayınlanışının da İtalyan proletaryasının zaferinin habercisi olmasıdır.

"*Manifesto*", kapitalizmin geçmişte oynadığı devrimci rolün tam hakkını vermektedir. İlk kapitalist ulus İtalya idi. Feodal ortaçağın sonuna ve modern kapitalist çağın başlangıcına, dev bir kişi damgasını vurdu: hem ortaçağın son şairi ve hem de modern zamanların ilk şairi bir İtalyan, Dante. 1300'de olduğu gibi, bugün de, yeni bir tarihsel çağ başlamak üzeridir. İtalya, bize, bu yeni, proleter çağın doğuş anını ilan edecek yeni Dante'yi verecek mi?

Londra, 1 Şubat 1893

F. Engels

*Karlo Marx e Federico Engels,
Il Manifesto del Partito Comunista,
Milano 1893'te yayınlanmıştır.*

Manifest

der

Kommunistischen Partei.

Veröffentlicht im Februar 1848.

Proletarier aller Länder vereinigt euch.

London.

Gedruckt in der Office der „Bildungs-Gesellschaft für Arbeiter“

von F. C. Burghard,

46, LIVERPOOL STREET, BISHOPSGATE.

"Komünist Partisi Manifestosu"nun 1848'de ve Londra'da basılan 30 sayfalık ilk baskısının kapağı.

KOMÜNİST PARTİSİ MANİFESTOSU

Avrupa'da bir hayalet kol geziyor — Komünizm hayaleti. Eski Avrupa'nın bütün güçleri bu hayalete karşı kutsal bir süre avında birleştiler: Papa ile Çar, Metternich ile Guizot, Fransız radikalleri ile Alman polisleri.

Muhalifleri tarafından komünist olmakla suçlanmış muhalefet partisi nerededir? Bu iz bırakıcı komünizm suçlamasını, daha ilerici muhalif kişilere olduğu kadar, gerici hasımlarına karşı da gerisin geriye fırlatmamış muhalefet partisi nerededir?

Bu olgudan iki şey çıkıyor:

Komünizmin kendisi, daha şimdiden, bütün Avrupa güçleri tarafından bir güç olarak tanınmıştır.

Komünistlerin açıkça, tüm dünyanın karşısında, görüşlerini, amaçlarını, eğilimlerini açıkça ortaya koymalarının ve bu Komünizm Hayaleti masalına partinin kendi Manifestosu ile karşılık vermelerinin zamanı çoktan gelmiştir.

Bu amaçla, çok çeşitli milliyetlerden komünistler, Londra'da toplanmışlar ve İngiliz, Fransız, Alman, İtalyan, Flemenk ve Danimarka dillerinde yayınlanmak üzere, aşağıdaki Manifestoyu kaleme almışlardır.^[27]

I— BURJUVALAR VE PROLETERLER *

Şimdiye kadarki bütün toplumun tarihi,** sınıf savaşmaları tarihidir.

Özgür insan ile köle, patrisyen ile pleb, feodal bey [Almanca orijinalde Baron. Feodalizm döneminde soylular içinde toprak sahibi olan bir tabaka —ÇN] ile serf, lonca ustası ile kalfa, kısaca, ezen ile ezilen birbirleriyle sürekli karşı karşıya gelmişler, kesintisiz, kimi zaman üstü örtülü, kimi zaman açık bir mücadele, her defasında ya

* *Burjuvazi ile, modern kapitalistler sınıfı, toplumsal üretim araçlarının sahipleri ve ücretli emek sömüröner kastediliyor. Proletarya ile ise, kendilerine ait hiçbir üretim aracına sahip olmadıklarından, yaşamak için işgüçlerini satmak durumunda kalan modern ücretli işçiler sınıfı. (Engels'in 1888 İngilizce baskıya notu.)*

** *Yani doğrusu yazılı devrolan tarih. 1847'de, toplumun tarih-öncesi, kaydedilmiş tarih-öncesinde varolmuş toplumsal örgütlenme henüz hemen hiç bilinmiyordu. O tarihten bu yana, Haxthausen, Rusya'da, ortak toprak mülkiyetini keşfetti. Maurer bunun, tarihte bütün Cermen kabilelerin geldikleri toplumsal temel olduğunu tanıtladı, ve giderek ortak toprak mülkiyetine dayanan köy topluluklarının Hindistan'dan İrlanda'ya kadar toplumun ilkel biçimi oldukları görüldü. Nihayet bu ilkel komünist toplumun iç örgütlenmesi tipik biçimiyle Morgan'ın gens'in gerçek niteliğini ve aşiret ile olan ilişkisini ortaya koyan taçlanan keşfiyle açığa çıktı. Bu ilkel toplulukların dağılımlarıyla, toplumun ayrı ayrı ve nihayet uzlaşmaz karşılıktaki sınıflar olarak bölünmesi başlar. Bu dağılıma sürecini *Der Sprung der Familie, des Privateigentums und des Staates*, "Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni" 2. baskı, Stuttgart 1886'da izlemeye çalışım. (Engels'in 1888 İngilizce baskıya notu.)*

toplumun tümüyle devrimci bir yeniden kuruluşuyla, ya da çatışan sınıfların birlikte çöküşü ile sonuçlanan bir mücadele sürdürmüşlerdir.

Tarihin daha önceki çağlarında, hemen hemen her yerde, toplumun çeşitli zümrelere tam bir kademelendirilmesini, toplumsal konumların çok çeşitli bir derecelenmesini buluyoruz. Eski Roma'da patrisyenleri, şövalyeleri, plebleri, köleleri; ortaçağda feodal beyleri, vasalları, lonca ustalarını, kalfaları, serfleri; bu sınıfların hemen hepsinde, gene, özel derecelenmeleri görüyoruz.

Feodal toplumun çöküşünden çıkan modern burjuva toplumu, sınıf karşıtlıklarını ortadan kaldırmadı. Salt yeni sınıflar, yeni baskı koşulları, eskilerin yerine yeni savaşım biçimleri getirmekle kaldı.

Ne var ki, bizim çağımız, burjuvazinin çağı, sınıf karşıtlıklarını basitleştirmiş olmakla öne çıkmaktadır. Tüm toplum, giderek daha çok iki büyük düşman kampa, doğrudan birbirlerinin karşısına dikilen iki büyük sınıfa bölünüyor: Burjuvazi ve Proletarya.

Ortaçağın serflerinden, ortaya, ilk kentlerin ayrıcalıklı kentlileri çıktı; bu kentlilerden de burjuvazinin ilk ögeleri gelişti.

Amerika'nın keşfi, Afrika'nın etrafının dolaşılması, gelişmekte olan burjuvazi için yeni alanlar açtı. Doğu Hindistan ve Çin pazarları, Amerika'nın sömürgeleştirilmesi, sömürgelerle ticaret, değişim araçlarındaki ve genel olarak metaldaki artış, ticarete, gemiciliğe, sanayie o güne dek görülmemiş bir atılım, ve böylelikle, çöküş halindeki feodal toplumunun devrimci ögesine de hızlı bir gelişim getirdi.

Sanayiın daha önceki feodal, ya da lonca tipi işleyişi, yeni pazarlarla büyüyen gereksinmeler artık yetmiyordu. Onun yerini manifaktür aldı. Lonca ustaları sınai orta tabaka tarafından bir kenara itildiler; çeşitli lonca birlikleri arasındaki işbölümü, tek tek her atelye içindeki işbölümü karşısında yok olup gitti.

Bu arada, pazarlar durmaksızın büyümeye, ihtiyaç durmaksızın artmaya devam etti. Manifaktür bile artık yeterli değildi. Bunun üzerine, buhar ve makine, sınai üretimi devrimcileştirdi. Manifaktürün yerini büyük modern sanayi, sanayici orta tabakanın yerini, sanayici milyonerler, tüm sanayi ordularının şefleri, modern burjuvalar aldı.

Büyük sanayi, Amerika'nın keşfinin hazırladığı dünya pazarını kurdu. Dünya pazarı, ticarete, gemiciliğe, kara komünikasyonuna ölçsüz bir gelişme kazandırdı. Bu gelişme de, sanayiın yayılmasını etkiledi; ve sanayiın, ticaretin, gemiciliğin, demiryollarının genişlemesine orantılı olarak, burjuvazi de aynı oranda gelişti, sermayesini artırdı, ortaçağdan kalma bütün sınıfları geri plâna itti.

Böylece, modern burjuvazinin kendisinin nasıl uzun bir gelişim yolunun, üretim ve ulaşım tarzlarındaki bir dizi dönüşümlerin ürünü olduğunu görüyoruz.

Burjuvazinin gösterdiği her gelişme aşamasına buna denk düşen bir siyasal ilerlemesi eşlik etti. Feodal beylerin egemenliği altında ezilen bir tabaka, komünde* silahlı ve kendi kendini yöneten bir topluluk olan; şurada bağımsız kentsel cumhuriyet (İtalya ve Almanya'da olduğu

* "Komün", doğmakta olan, kentlerin kendi feodal beylerinden ve ustalarından "Üçüncü Katman" olarak yerel öz-yönetim ve siyasal

gibi), burada monarşinin vergi mükellefi "üçüncü katman" olan (Fransa'da olduğu gibi), daha sonraları, asıl manifaktür döneminde, soyluluğa karşı bir denge unsuru olarak da tabakalara ya da mutlak monarşiye hizmet eden ve, aslında, genel olarak büyük monarşilerin esas dayanağı olan burjuvazi, en sonunda, büyük sanayiın ve dünya pazarının kurulmasından bu yana, modern temsili devlette siyasal egemenliği tamamıyla ele geçirdi. Modern devlet iktidarı, tüm burjuva sınıfın ortak işlerini yöneten bir komiteden başka bir şey değildir.

Burjuvazi tarihte son derece devrimci bir rol oynadı.

Burjuvazi, iktidara geldiği her yerde, bütün feodal, ataerkil, romantik ilişkilere son verdi. İnsanı doğal efendilerine bağlayan çok çeşitli feodal bağları acımasızca kopardı, ve insan ile insan arasında, çıplak çıkardan, katı "nakit ödeme"den başka hiçbir bağ bırakmadı. Dinsel tutkuların, şövalyece coşkunun, darkafalı duygusallığın ilahi vecde gelmelerini, bencil hesapların buzlu sularında boğdu. Kişisel onuru, değişim-değerine indirgedi, ve sayısız tasdikli kazanılmış özgürlüklerin yerine, o tek insafsız özgürlüğü, ticaret özgürlüğünü koydu. Tek sözcükle dinsel ve siyasal düşlerle perdelenmiş sömürünün yerine, açık, utanmaz, dolaysız, yalın sömürüyü koydu.

haklarını elde etmezden önce bile Fransa'da aldıkları addı. Genel olarak söylemek gerekirse, burada, burjuvazinin iktisadi gelişimi için İngiltere, siyasal gelişimi için de Fransa tipik ülke olarak alınmıştır. [Engels'in 1888 İngilizce baskıya notu.]

Bu, İtalya ve Fransa kentlilerinin kendi kentsel topluluklarına, feodal beylerinden ilk öz-yönetim haklarını satın almalarından ya da koparmalarından sonra verdikleri addı. [Engels'in, 1890 Almanca baskıya notu.]

Burjuvazi, şimdiiye dek saygı duyulan ve dinsel bir korkuyla bakılan bütün faaliyetlerin kutsal halelerini söküüp attı. Doktoru, hukukçuyu, şairi, bilim adamını kendi ücretli işçisi durumuna getirdi.

Burjuvazi, aile ilişkisindeki dokunaklı duygusal peçe-yi yırtıp attı ve bunu saf bir para ilişkisine indirgedi.

Burjuvazi, gericiliğin o çok hayran oldukları ortaçağın kaba kuvvet gösterisinin nasıl en uyuşuk tembelliğin bir tamamlayıcısı olduğunu açığa çıkardı. İnsan faaliyetinin neler yaratabileceğini ilk gösteren o oldu. Mısır piramitlerini, Roma'nın su kemerlerini ve Gotik katedralleri kat be kat aşan şaheserler yarattı; bütün tarihsel göçler ve haclı seferlerinden bütünüyle farklı seferler düzenledi.

Burjuvazi, üretim araçlarını, ve böylelikle üretim ilişkilerini ve, onlarla birlikte, toplumsal ilişkilerin tümünü sürekli devrimcileştirmeksizin varolamaz. Buna karşı daha önceki bütün sanayici sınıfların ilk varlık koşulu, eski üretim tarzının değişmeksizin korunmasıydı. Üretimin sürekli altüst oluşu, bütün toplumsal durumların kesintisiz sarsılışı sonu gelmez belirsizlik ve hareketlilik, burjuva çağını bütün daha öncekilere ayırır. Bütün sabit, donmuş ilişkiler, beraberlerinde getirdikleri eski itibarlı düşünceler ve görüşler ile birlikte tasfiye oluyorlar, bütün yeni oluşmuş olanlar kemikleşmeden eskiliyorlar. Yerleşmiş olan ne varsa eriyip gidiyor, kutsal olan ne varsa kutsallığını yitiriyor ve insan, kendi gerçek yaşam konumlarına ve karşılıklı ilişkilerine nihayet soğukkanlılık ile bakmak zorunda kalıyor.

Ürünleri için sürekli genişleyen bir sürüm gereksinmesi, burjuvaziye, yerkürenin dörtbir yanına kovalıyor. Her yere girmek, her yere yerleşmek, her yerde bağlantılar kurmak zorundadır.

Burjuvazi, dünya pazarını kendisi sömürmekle, bütün ülkelerin üretimine ve tüketimine kozmopolit bir nitelik verdi. Gericileri derin kedere boğarak, sanayiın ayakları altından üzerinde durmakta olduğu ulusal temeli çekip aldı. Çok eski ulusal sanayiler yıkıldılar ve hâlâ da her gün yıkılıyorlar. Bunlar, kurulmaları bütün uygar uluslar için bir ölüm-kalım sorunu haline gelen yeni sanayiler tarafından, artık yerli hammaddeleri değil, bilakis en ücra bölgelerden getirilen hammaddeleri işleyen sanayiler, ürünleri yalnızca ülke içinde değil, bilakis yeryüzünün her kesiminde aynı zamanda tüketilen sanayiler tarafından yerlerinden ediliyorlar. O ülkenin ürünleriyle karşılanan eski gereksinmelerin yerini, karşılanmaları uzak ülkelerin ve iklimlerin ürünlerini gerektiren yeni gereksinmeler alıyor. Eski yerel ve ulusal içe kapalılığın ve kendi kendine yeterliliğin yerine ulusların çok yönlü ilişkileri, çok yönlü karşılıklı bağımlılığı geçiyor. Ve maddi üretimde olan, zihinsel üretimde de oluyor. Tek tek ulusların zihinsel ürünleri, ortak mülk haline geliyor. Ulusal tek yanlılık ve darkafalılık giderek daha da olanaksızlaşıyor ve sayısız ulusal ve yerel yazınlardan ortaya bir dünya yazını çıkıyor.

Burjuvazi, bütün üretim araçlarındaki hızlı iyileşme ile, son derece kolaylaşmış iletişim ile, bütün ulusları, hatta en barbar olanları bile, uygarlığın içine çekiyor. Ucuz meta fiyatları, bütün Çin setlerini yerlebir ettiği, barbarların en inatçı yabancı düşmanlığını teslim olmaya zorladığı ağır toplar oluyor. Bütün ulusları, eğer yok olmak istemiyorlarsa, burjuva üretim tarzını benimsemeye zorluyor; onları uygarlık dediği şeyi benimsemeye, yani bizzat burjuva olmaya zorluyor. Tek sözcükle, kendi çizdiği resme uygun bir dünya yaratıyor.

Burjuvazi, kırsal kentlerin egemenliğine soktu. Çok büyük kentler yarattı, kentsel nüfusu, kırsal kıyasla, büyük ölçüde artırdı, ve böylece, nüfusun önemli bir kısmını kırsal yaşamın bölünüşünden kurtardı. Kırsal nasıl kentlere bağımlı kıldıysa, barbar ve yarı-barbar ülkeleri de uygar olanlara, köylü ulusları burjuva uluslara, Doğu'yu Batı'ya bağımlı kıldı.

Burjuvazi, ahalinin, üretim araçlarının ve mülkiyetin dağılımı durumuna giderek daha çok son veriyor. Ahaliyi biraraya toplamış, üretim araçlarını merkezileştirmiş, ve mülkiyeti az sayıda elde yoğunlaştırmıştır. Bunun zorunlu sonucu, siyasal merkezleşme oldu. Ayrı çıkarılara, yasalara, hükümetlere ve gümrüklere sahip bağımsız hemen hemen salt müttefik eyaletler *tek bir* hükümete, *tek bir* hukuk düzenine, *tek bir* ulusal sınıf çıkarına, *tek bir* sınıra ve *tek bir* gümrük hattına sahip *tek bir* ulus içine girmeye zorlandılar.

Burjuvazi, ancak yüzyılı bulan egemenliği sırasında, daha önceki kuşakların tümünün yaratmış olduklarından daha kitlesel ve çok daha devasa üretici güçler yarattı. Doğa güçlerine egemen olunması, makine, kimyanın sanayiye ve tarıma uygulanması, buharlı gemiler, demiryolları, elektrik telgrafı, koskoca kıtaların tarıma açılması, nehirlerin suyolları haline getirilmesi, yerden bitercesine nüfus çoğalması — toplumsal emeğin bağrında böylesine üretici güçlerin yatmakta olduğunu daha önceki hangi yüzyıl sezebilmiştir?

Şu halde görüyoruz ki: burjuvazinin kendisini onlara dayanarak oluşturduğu üretim ve değişim araçları, feodal toplum içerisinde yaratılmışlardır. Bu üretim ve değişim araçlarının gelişiminin belirli bir aşamasında, feodal toplumun üretimde ve değişimde bulunduğu koşullar, tari-

min ve manifaktürün feodal örgütlenmesi, tek sözcükle, feodal mülkiyet ilişkileri, gelişmiş bulunan üretici güçlere artık ayak uyduramaz hale geldiler; üretimi teşvik edecek yerde, onu frenlediler, bir o kadar ayakbağı oldular. Bunlar parçalanmak zorundaydı; parçalandılar.

Bunların yerini, kendisine uygun düşen bir toplumsal ve siyasal yapı ile, ve burjuva sınıfının iktisadi ve siyasal egemenliği ile birlikte, serbest rekabet aldı.

Gözlerimizin önünde buna benzer bir hareket yer alıyor. Kendi üretim, değişim ve mülkiyet ilişkileri ile modern burjuva toplumu, böylesine devasa üretim ve değişim araçları yaratmış bulunan bu toplum, yeraltı güçlerinin büyüleriyle harekete geçirdiği güçleri, artık kontrol edemeyen büyücüye benziyor. Sanayi ve ticaretin tarihi, on yıllardan beri, modern üretici güçlerin, modern üretim koşullarına karşı, burjuvazinin ve onun egemenliğinin varlık koşulu mülkiyet ilişkilerine karşı isyanının tarihinden başka birşey değildir. Bu konuda, tüm burjuva toplumunun varlığını dönemsel yinelenmeleriyle her keresinde daha tehdit edici bir biçimde tehlikeye düşüren ticari bunalımların sözünü etmek yeterlidir. Bu ticari bunalımlar sırasında yalnızca mamul ürünlerin değil, daha önceleri yaratılmış üretici güçlerin de büyük bir kısmı düzenli olarak yok ediliyor. Bu bunalımlar sırasında, daha önceki bütün çağlarda anlamsız görülebilecek bir toplumsal salgın başgösteriyor — aşırı üretim salgını. Toplum kendisini birdenbire, gerisin geriye, anlık bir barbarlık durumuna sokulmuş buluyor; sanki bir kıtlık, genel bir yıkım savaşı, bütün gıda maddesi ikmalini kesmiştir; sanki sanayi ve ticaret yok edilmiştir; peki ama, neden? Çünkü toplumda çok fazla uygarlık, çok fazla gıda maddesi çok fazla sanayi, çok fazla ticaret vardır da ondan. Toplumun elindeki

Üretici gçler, burjuva mülkiyet ilişkilerinin ilerlemesine artık hizmet etmiyor; tersine, bunlar, kendilerine ayakbağı olan bu ilişkiler için çok güç hale gelmişlerdir, ve bu ayakbağlarından kurtuldukları anda, burjuva toplumunun tamamına düzensizlik getiriyor, burjuva mülkiyetinin varlığını tehlikeye sokuyorlar. Burjuva ilişkileri, bunların yarattığı zenginliği kucaklayamayacak denli darlaşmıştır. Peki, burjuvazi bu bunalımları nasıl atlatıyor? Bir yandan üretici güçleri kitlesel olarak zorla yokederek; öte yandan yeni pazarlar ele geçirerek, ve eskilerini de daha kapsamlı bir biçimde sömürerek. Yani, daha çok yönlü ve daha büyük bunalımlar hazırlayarak, ve bunalımları önleyen araçları azaltarak.

Burjuvazinin feodalizmi yere serdiği silahlar, şimdi, burjuvazinin kendisine karşı çevrilmiştir.

Ama burjuvazi kendisine ölüm getiren silahları yaratmakla kalmamış; bu silahları kullanacak adamları da yaratmıştır, —modern işçileri— proleterleri.

Burjuvazi, yani sermaye, hangi oranda gelişiyorsa, iş buldukları sürece yaşayan ve emekleri sermayeyi arttırdığı sürece iş bulan proletarya da, modern işçi sınıfı da aynı oranda gelişiyor. Kendilerini parça parça satmak zorunda olan bu işçiler, bütün öteki ticaret nesneleri gibi, bir metadırlar, ve bunun sonucu olarak, aynı zamanda rekabetin bütün iniş çıkışlarına, pazarın bütün dalgalanmalarına açıktırlar.

Yaygın makine kullanımı ve işbölümü yüzünden, proleterin işi, tüm bağımsız niteliğini, ve bunun sonucu olarak da, işçiler için tüm çekiciliğini yitirmiştir. Kendisi makinenin salt bir eklentisi haline geliyor ve ondan beklenen yalnızca en basit, en tekdüze ve en kolay edinilen h-

ner oluyor. Dolayısıyla, işçinin neden olduğu giderler, hemen tamamıyla, kendi bakımı ve neslinin çoğalması için gerek duyduğu gıda maddelerinden ibaret oluyor. Ama bir metanın, ve dolayısıyla emeğin de fiyatı,^[28] kendi üretim maliyetine eşittir. Dolayısıyla, işin iğrençliği arttığı oranda ücret azalıyor. Dahası, makine kullanımı ve işbölümü hangi oranda artıyorsa, ister çalışma saatlerinin uzatılması ile, ister belli bir zamanda çıkarılması gereken işin artırılması ile, ya da ister makinelerin hızının artırılması, vb. ile olsun, işin kütlesi de aynı oranda artıyor.

Modern sanayi, ataerkil ustanın küçük atelyesini sanayi kapitalistinin büyük fabrikası haline getirmiştir. Fabrikaya tıkmış işçi yığınları, askerler gibi örgütlendirilirler. Sanayi ordusunun basit erleri olarak bütünlüklü bir subaylar ve çavuşlar hiyerarşisinin komutası altına sokulmuşlardır. Yalnızca burjuva sınıfının ve burjuva devletin kölesi olmakla kalmıyorlar, makine tarafından, denetleyici tarafından ve, hepsinden çok, tek tek burjuva için malatçıların kendileri tarafından gün be gün, saat be saat köleleştiriliyorlar. Bu despotluk, hedefinin kâr olduğunu ne denli açıkça ilan ederse, o denli bayağı, o denli nefret uyandırıcı, o denli öfke yaratıcı oluyor.

El emeğinin içerdiği hüner ve güç harcaması ne denli az olursa, bir başka deyişle, modern sanayi ne denli gelişirse, erkeğin emeğinin yerini o denli kadınsı alır. Yaş ve cinsiyet farklılıklarının işçi sınıfı için herhangi bir toplumsal geçerliliği yoktur. Artık yalnızca yaş ve cinsiyetlerine bağlı olarak değişik maliyetleri olan iş araçları vardır.

Fabrikatör tarafından sömürülmesi son bulup ücretini nakit olarak almaz, işçinin üzerine burjuvazinin öteki kesimleri, ev sahibi, dükkancı, rehinci, vb. çullanır.

Şimdiye kadarki küçük orta tabakaları —küçük çapta ticaret ve sanayi ile uğraşanlar, ve rantiyeler, zanaatçılar ve köylüler— bütün bunlar, kısmen kendi küçük sermayelerinin modern sanayiın işletmesi için yetersiz kalması ve büyük kapitalistlerle rekabette yenik düşmeleri yüzünden, ve kısmen de bunların özel hünerlerinin yeni üretim yöntemleri karşısında değerini yitirmesi yüzünden, giderek proletarya düzeyine düşerler. Böylelikle proletaryaya ahalinin bütün sınıflarından katılımlar olur.

Proletarya çeşitli gelişme aşamalarından geçer. Doğmasıyla birlikte, burjuvaziye karşı mücadelesi de başlar.

Savaşım başlangıçta tek tek işçiler tarafından, sonra bir fabrikadaki işçiler tarafından, sonra da bir işkolunun bir yöredeki işçileri tarafından, onları doğrudan sömüren tek tek burjuvalara karşı yürütülür. Saldırılarını yalnızca burjuva üretim ilişkilerine karşı yöneltmekle kalmazlar, bizzat üretim araçlarına karşı da yöneltilir; kendi emekleriyle rekabet eden yabancı malları imha ederler, makineleri parçalarlar, fabrikaları ateşe verirler, ortaçağ işçilerinin ortadan kalkmış statüsünü zor yoluyla geri getirmeye çalışırlar.

Bu aşamada emekçiler hâlâ tüm ülkeye dağılmış ve karşılıklı rekabet yüzünden parçalanmış bir yığın oluştururlar. İşçilerin kitlesel dayanışması henüz onların öz birliği sonucu değildi, bilakis kendi siyasal amaçlarına varmak için tüm proletaryayı harekete geçirmek zorunda kalan ve dahası, bir süre için bunu başaran burjuvazinin kendi birliğinin sonucudur. Bu aşamada, demek ki, proleterler kendi düşmanları ile değil, düşmanlarının düşmanları ile, mutlak monarşi kalıntıları, toprak sahipleri, sanayici olmayan burjuvazi, küçük-burjuvazi ile savaşırlar.

Böylece, tüm tarihsel hareket burjuvazinin ellerinde yoğunlaşır; bu biçimde elde edilen her zafer, burjuvazinin zaferidir.

Ama, sanayiın gelişmesiyle, proletarya, yalnızca sayıca artmakla kalmaz; daha büyük yığınlar halinde yoğunlaşır, gücü büyür ve bu gücü daha çok hisseder. Proletarya saflarındaki farklı çıkarlar ve yaşam koşulları, makinenin tüm emek ayrılıklarını silmesi ve hemen her yerde ücretli aynı düşük düzeye indirmesiyle giderek daha çok eşitlenirler. Burjuvazinin kendi arasındaki büyüyen rekabet ve bunun sonucu ortaya çıkan ticari bunalımlar, işçi ücretlerini durmadan daha çok dalgalandırır. Makinelerdeki sonu gelmez iyileşme, durmadan daha hızlı gelişerek, bunların geçimlerini giderek daha çok güvensiz yapar; tek tek işçiler ile tek tek burjuvalar arasındaki çatışmalar, giderek daha çok iki sınıf arasındaki çatışma niteliğini alır. Bunun üzerine, işçiler, burjuvalara karşı birlikler (sendikalar)* oluşturmaya başlarlar; emek (iş) ücretlerini savunmak için biraraya gelirler; zaman zaman çıkan isyanlar için erzak temin üzere kalıcı demekler kurarlar. Şurada burada, savaşım, ayaklanma halini alır.

Zaman zaman işçiler galip gelirler, ama ancak geçici olarak. Savaşımalarının gerçek sonucu o andaki başarılar da değil de, işçilerin durmadan genişleyen birliğinde yatar. Büyük sanayi tarafından yaratılan gelişen iletişim araçları bu birliğe yardımcı olur ve bu, ayrı ayrı yerlerdeki işçileri birbirleriyle ilişki içine sokar. Hepsi de aynı nitelikteki sayısız yerel savaşımları, sınıflar arasındaki tek bir ulusal savaşım halinde merkezileştirmek için gerekli olan da işte bu ilişkidir. Ama her sınıf savaşımı bir siyasal

* Parantez içindeki sözcük, (Trade Union) 1888 baskısında vardır —Alm. not

savaşımıdır. Ve ortaçağ kentlilerinin, perişan karayolları ile ulaşmak için yüzyıllara gerek duydukları bu birliği, modern proleterler, demiryolları sayesinde, birkaç yıl içinde gerçekleştirirler.

Proleterlerin bir sınıf olarak ve, bunun sonucu, bir siyasal parti olarak bu örgütlenmeleri, gene işçilerin kendi aralarındaki rekabet yüzünden sürekli bozulur. Ama daha güçlü, daha sağlam, daha kudretli olarak durmadan yenden doğar. Burjuvazinin kendi arasındaki bölünmelerden yararlanarak, işçilerin özel çıkarlarının yasal olarak tanınmasını zorlar. İngiltere'deki on-saat tasarısı böyle yasalaşmıştır.^[29]

Eski toplumun sınıfları arasındaki çatışmalar, genel olarak proletaryanın gelişim çizgisini birçok bakımdan teşvik eder. Burjuvazi kendisini sürekli bir savaşım içerisinde bulur. Başlangıçta aristokrasiye karşı, daha sonraları bizzat burjuvaziyle, çıkarları sanayi ilerlemesiyle çelişen kesimlerine karşı her zaman da, dış ülkelerin burjuvazisine karşı. Bütün bu savaşımelerde, proletaryaya başvurmak, onun yardımını istemek, ve böylece, onu siyasi harekete sürüklemek zorunda kaldığını görür. Demek ki, proletaryaya kendi siyasi ve genel eğitim öğelerini sağlayan bizzat burjuvazidir, bir başka deyişle, kendisine yönelik silahları bizzat sağlar.

Ayrıca, görmüş olduğumuz gibi, egemen sınıfın bütün kesimleri, sanayi ilerlemesiyle birlikte, proletaryaya doğru itilirler, ya da bunların varlık koşulları, en azından tehlikeye girer. Bunlar aynı zamanda proletaryaya bir dizi aydınlanma ve ilerleme öğeleri sağlarlar.

Nihayet, sınıf savaşımının kesin sonuca yaklaştığı anlarda, egemen sınıf içerisinde, bütün eski toplum içerisinde-

de, çözümlenme süreci öylesine sert, apaçık bir nitelik alır ki, egemen sınıfın küçük bir kesimi kendisini ondan koparır ve geleceği ellerinde tutan devrimci sınıfa katılır. Demek ki, tıpkı daha önceleri soyluluğun bir kesiminin burjuvaziye geçmiş olması gibi, şimdi de burjuvazinin bir kesimi proletaryaya geçmektedir, ve özellikle de burjuva ideologlarının kendilerini tüm tarihsel hareketi teorik olarak kavrama düzeyine ulaştırmış olan bir kesimi.

Bugün burjuvazi ile karşı karşıya duran bütün sınıflar içerisinde yalnızca proletarya gerçekten devrimci bir sınıftır. Öteki sınıflar modern sanayi karşısında erirler ve nihayet yok olurlar; proletarya ise onun en öz ürünüdür.

Orta tabakalar, küçük sanayici, küçük tüccar, zanaatçı, köylü, bütün bunlar, orta tabakalar olarak varlıklarını yokolmaktan kurtarmak için, burjuvaziye karşı savaşım verirler. Bunlar, o halde, devrimci değil, tutucudurlar. Hatta gericidirler, çünkü tarihin tekerleğini gerisin geriye döndürmeye çalışırlar. Devrimci olsalar bile, önlerinde duran proletaryaya geçmek bağlamında böyledirler; o halde, o andaki çıkarlarını değil, gelecekteki çıkarlarını korumakta, proletaryanın bakış açısını edinmek için kendilerininkini terketmektedirler.

Lumpen proletarya, eski toplumun en alt tabakalarının bu edilgen çürümesi, yer yer, bir proleter devrimi ile, hareketin içine sürüklenebilir; kendi bütün yaşam koşullarına göre gerici entrikalarla satın alınmaya daha hazır olacaktırlar.

Eski toplumun yaşam koşulları zaten, proletaryanın yaşam koşulları içinde eriyip gitmiştir. Proleter mülksüzdür; karısıyla ve çocuklarıyla olan ilişkisinin burjuva aile ilişkileriyle artık ortak bir yanı kalmamıştır; İngiltere'deki

ile Fransa'dakinin, Amerika'daki ile Almanya'dakinin aynı olan modern sanayi emeği, modern sermaye boyunduruğu, kendisini bütün ulusal karakter izlerinden arındırmıştır. Onun gözünde hukuk, ahlak, din, ardında bir o kadar burjuva çıkarını saklayan bir yığın burjuva önyargılandır.

Egemenliği ele geçirmiş bundan önceki bütün sınıflar, bütün toplumu kendi mülk edinme koşullarına boyun eğdirerek, zaten edinmiş oldukları yaşam konumlarını pekiştirmeye bakmışlardır. Proleterler ise, daha önceki kendi mülk edinme biçimlerini ve, böylelikle, daha önceki bütün öteki mülk edinme biçimlerini de ortadan kaldırmadıkça, toplumsal üretici güçleri ele geçiremezler. Kendilerine ait güvence altına alınacak hiçbir şeyleri yoktur; şimdiye kadarki bütün özel güvenceleri ve özel sigortaları yoketmelidirler.

Daha önceki bütün hareketler, azınlık hareketleri, ya da azınlıkların çıkarına olan hareketlerdi. Proleter hareket, büyük çoğunluğun, büyük çoğunluğun çıkarına olan bağımsız hareketidir. Proletarya, bugünkü toplumun en alt tabakası, resmi toplumu oluşturan tabakaların bütün üst yapısı havaya uçurulmadıkça, davranamaz, doğrulamaz.

Öz olarak olmasa bile, biçim olarak, proletaryanın burjuvaziye karşı savaşımı ilkin ulusal bir savaşımıdır. Her ülkenin proletaryası, elbette, her şeyden önce kendi burjuvazisiyle hesaplaşmalıdır.

Proletaryanın gelişiminin en genel evrelerini betimleyen, mevcut toplum içerisinde azçok üstü örtülü bir biçimde sürüp giden iç savaş, savaşın açık bir devrim olarak patlak verdiği ve burjuvazinin şiddet yoluyla

devrilmesinin proletaryanın egemenliğinin temellerini attığı noktaya dek izledik.

Bugüne kadarki bütün toplumlar, görmüş olduğumuz gibi, ezen ve ezilen sınıfların karşıtlığı üzerine dayandırılmıştır. Ama bir sınıfı ezebilmek için, ona hiç değilse kendi kölece varlığını sürdürebileceği koşulların sağlanması gerekir. Serflik döneminde serf, kendisini komün üyeliğine yükseltmiştir, tıpkı küçük-burjuvanın, feodal mutlakiyetçiliğin boyunduruğu altında bir burjuva haline geldiği gibi. Modern emekçi ise, tersine, sanayi gelişmesiyle yükseleceği yerde gittikçe daha çok kendi sınıfının varlık koşullarının altına düşüyor. İşçi yoksullaşıyor ve yoksullaşma, nüfustan ve servetten daha hızlı geliyor. Ve burjuvazinin artık toplumda egemen sınıf olarak kalacak ve kendi varlık koşullarını topluma düzenleyici yasa olarak dayatacak durumda olmadığı burada açıkça ortaya çıkıyor. Egemen olacak durumda değildir, çünkü kölesine köleliği çerçevesinde bir varlık sağlayacak durumda değildir, çünkü kölesini, onun tarafından besleneceği yerde, onu beslemek zorunda kaldığı bir duruma düşürmeden edemiyor. Toplum, bu burjuvazinin egemenliği altında artık yaşayamaz, bir başka deyişle, onun varlığı toplumla artık bağdaşmıyor.

Burjuva sınıfın varlığının ve egemenliğinin esas koşulu, servetin bireyler elinde birikmesi, sermayenin oluşması ve çoğalmasındır; sermayenin koşulu, ücretli emektir. Ücretli emek, hiç ayrımsız, emekçiler arasındaki rekabete dayanır. Sanayi, burjuvazinin elde olmayarak teşvik ettiği ilerleyişi, emekçilerin rekabetten ileri gelen yalıtılmışlıklarının yerine, örgütlenmelerinden ileri gelen devrimci birlikteliklerini koyar. Demek ki, modern sanayi gelişmesi, burjuvazinin ayaklarının altından bizzat ürün-

leri ona dayanarak ürettiği ve mülk edindiği temeli çeker alır. Her şeyden önce, burjuvazinin ürettiği, kendi mezar kazıcılarıdır. Kendisinin devrilmesi ve proletaryanın zaferi aynı ölçüde kaçınılmazdır.

II— PROLETERLER VE KOMÜNİSTLER

Komünistlerin genel olarak proleterler karşısındaki tavrı nedir?

Komünistler, öteki işçi partileri karşısında özel bir parti değildirler.

Tüm proletaryanın çıkarlarının dışında ayrı çıkarlara sahip değildirler.

Proleter hareketi biçimlendirmek ve kalıba sokmak üzere kendilerine özgü hiçbir ayrı sektör (1836) ilke getirmezler.

Komünistler, öteki proleter partilerinden yalnızca şunlarla ayrılırlar: Bir yandan ülke proleterlerinin çeşitli ulusal savaşlarında, milliyetten bağımsız, tüm proletaryanın ortak çıkarlarını vurgular ve bunları öne çıkarırlar. Diğer yandan işçi sınıfının burjuvaziye karşı savaşımının geçtiği çeşitli gelişme aşamalarında, her zaman, tüm hareketin çıkarlarını temsil ederler.

Komünistler, demek ki, pratik olarak, bütün ülkelerin işçi partilerinin en kararlı, daima ileri itici kesimidirler; teorik olarak, proletaryanın diğer kitlelerinden önce hareket hattını, koşulları, ve proleter hareketin genel sonuçlarını kavramâ üstünlüğüne sahiptirler.

Komünistlerin önünde duran ilk amacı, bütün öteki proleter partilerininkiyle aynıdır: proletaryanın bir sınıf

olarak oluşması, burjuvazinin egemenliğinin yıkılması, siyasal iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi.

Komünistlerin teorik fikirleri, hiçbir biçimde, şu ya da bu dünya reformcusu tarafından icat olunmuş ya da keşfedilmiş düşüncelere ya da ilkelere dayandırılmamıştır.

Bunlar, yalnızca, varolan bir sınıf savaşımından, gözlerimizin önünde cereyan eden tarihsel bir hareketten doğan ilişkilerin genel ifadeleridir. Mevcut mülkiyet ilişkilerine son verilmesi, hiç de komünizmin ayırıcı bir özelliği değildir.

Bütün mülkiyet ilişkileri sürekli tarihsel ikâmelere, sürekli tarihsel değişmelere uğramışlardır.

Örneğin Fransız Devrimi, burjuva mülkiyetinin lehine, feodal mülkiyeti kaldırmıştır.

Komünizmin ayırıcı özelliği, genel olarak mülkiyetin kaldırılması değil de, burjuva mülkiyetinin kaldırılmasıdır.

Fakat modern burjuva özel mülkiyet, ürünlerin üretilmesinin ve mülk edinilmesinin sınıf karşıtlığına, çoğunluğun azınlık tarafından sömürülmesine dayanan sisteminin nihai ve en tam ifadesidir.

Bu anlamda, komünistlerin teorisi tek bir deyişle özetlenebilir: Özel mülkiyetin kaldırılması.

Biz komünistler, kişisel olarak kazanılmış, kendi başına çalışarak elde edilmiş, kişisel mülkiyeti kaldırmak istemekle suçlandık; o mülkiyet ki, her türlü kişisel özgürlüğün, eylemin ve bağımsızlığın temeli olduğu iddia edilir.

Güçlkle elde edilmiş, bizzat edinilmiş, bizzat kazanılmış mülkiyet! Burjuva biçimden önceki bir mülkiyet biçimi olan küçük-burjuva ve küçük köylü mülkiyetinden mi sözediyorsunuz? Bunu bizim kaldırmamıza gerek yok; sanayideki gelişme bunu zaten yoketmiştir ve gün be gün yok ediyor.

Yoksa modern burjuva özel mülkiyetten mi sözediyorsunuz?

İyi ana, ücretli emek, proletaryanın emeği, ona herhangi bir mülkiyet yaratır mı? Asla. Bu, sermaye, yani ücretli emeği sömüren ve onu yeniden sömürmesi için yeni bir ücretli emek arzı doğuran koşullar dışında çoğalamayan türden mülkiyet yaratır. Mülkiyet, bugünkü mevcut biçimi içerisinde, sermaye ile ücretli emek karşılığına dayanır. Bu karşılığın iki yanını inceleyelim.

Kapitalist olmak, üretimde yalnızca salt kişisel değil, aynı zamanda toplumsal bir konuma da sahip olmaktır. Sermaye kolektif bir üründür, ve ancak birçok üyenin kolektif eylemiyle, hatta son tahlilde, ancak toplumun tüm üyelerinin birleşik eylemiyle harekete geçirilebilir.

Demek ki, sermaye kişisel değil, toplumsal bir güçtür.

O halde, sermayeyi ortak mülkiyete, toplumun tüm üyelerinin mülkiyetine dönüştürmekle, kişisel mülkiyet toplumsal mülkiyete dönüştürülmüş olmaz. Değişen, yalnızca mülkiyetin toplumsal karakteridir. Mülkiyet, sınıf karakterini yitirir.

Şimdi de ücretli emeği alalım:

Ücretli emeğin ortalama fiyatı, asgari emek ücreti, yani işçiyi bir işçi olarak yaşatmak için mutlaka gerekli geçim araçları miktarıdır. Demek ki, ücretli işçinin kendi

çalışması aracılığı ile mülk edindiği şey, yalnızca kendi kuru varlığını sürdürmeye ve yeniden üretmeye yeter. Biz emek ürünlerinin bu kişisel mülk edinilmesini, insan yaşamının salt devamı ve yeniden-üretimi için yapılan ve geriye başkalarının emeğine egemen olabilecek hiçbir gelir bırakmayan bu mülk edinmeyi hiçbir biçimde kaldırmak niyetinde değiliz. Bizim ortadan kaldırmak istediğimiz tek şey, içerisinde emekçinin salt sermayeyi artırmak için yaşadığı ve yaşamasına ancak egemen sınıfın çıkarının gerektirdiği ölçüde izin verilen bu mülk edinmenin sefil karakteridir.

Burjuva toplumda, canlı emek, birikmiş emeği arttırma aracından başka bir şey değildir. Komünist toplumda ise, birikmiş emek, emekçinin varlık sürecini genişletme, zenginleştirme, geliştirme aracından başka bir şey değildir.

Demek ki, burjuva toplumda, geçmiş, bugüne egemendir; komünist toplumda ise, bugün, geçmişe egemendir. Burjuva toplumda, sermaye, bağımsız ve kişiseldir, oysa çalışan birey bağımlıdır ve kişisel değildir.

Ve bu durumun kaldırılmasına, burjuvazi, kişiselliğin ve özgürlüğün kaldırılması diyor! Ve haklı da. Burjuva kişiselliği, burjuva bağımsızlığı ve burjuva özgürlüğünün kaldırılması kuşkusuz söz konusudur.

Özgürlük ile, mevcut burjuva üretim koşulları altında, serbest ticaret, serbest alım ve satım kastediliyor.

Ama eğer alım ve satım yok olursa, serbest alım ve satım da yok olur. Serbest alım ve satım konusundaki bu sözlerin, ve burjuvazimizin genel olarak özgürlük konusundaki bütün öteki cesur sözcüklerinin eğer bir anlamı varsa, ancak kısıtlanmış alım ve satım karşısında, ortaça-

ğın kösteklenen tüccarları karşısında bir anlamı vardır; yoksa, alım ve satım, burjuva üretim koşullarının, bizzat burjuvazinin, komünistçe kaldırılması karşısında hiçbir anlam taşımaz.

Özel mülkiyeti ortadan kaldırma niyetimiz karşısında dehşete kapılıyorsunuz. Oysa özel mülkiyet sizin mevcut toplumunuzda fertlerinin onda-dokuzu için zaten ortadan kalkmıştır; varoluşu, tam da bu onda-dokuzun ellerinde varolmayışından ötürüdür. Demek ki, siz bizi, varlığının zorunlu koşulu toplumun ezici çoğunluğunun mülksüzlüğü olan bir mülkiyet biçimini ortadan kaldırmaya niyetlenmekle suçluyorsunuz.

Tek sözcükle, bizi, sizin mülkiyetinizi ortadan kaldırmaya niyetlenmekle suçluyorsunuz. Elbette; bizim niyetimiz de zaten budur.

Emeğin artık sermayeye, paraya, ya da toprak rantına, kısaca tekelleştirilebilecek toplumsal bir güce dönüştürülemeyeceği andan itibaren, yani kişisel mülkiyetin artık burjuva mülkiyete dönüştürülemeyeceği andan itibaren, o andan itibaren, kişinin yokolduğunu söylüyorsunuz.

Öyleyse, itiraf etmelisiniz ki, kişi demekle, burjuvadan, burjuva mülk sahibinden başkasını kastetmiyorsunuz. Ve bu kişi, gerçekten de, ortadan kaldırılmalıdır.

Komünizm kimseyi toplumun ürünlerini mülk edinme gücünden yoksun bırakmaz; yalnızca bu mülk edinme aracılığıyla, başkalarının emeğini boyunduruk altına alma gücünden yoksun bırakır.

Özel mülkiyetin kaldırılmasıyla her çalışmanın duraçağı ve genel bir tembelliğin kök salacağı itirazı öne sürülmüştür.

73
Kommunistische Partei Deutschlands
die Partei der Arbeiter und Arbeiterinnen

Wir fordern die Arbeiter
den Kampf um alle ihre Interessen zu führen und
nicht nur um die wirtschaftlichen Interessen, sondern
auch um die politischen Interessen. Wir fordern die
Einheitsfront mit allen demokratischen Kräften
gegen die imperialistische Aggression. Wir fordern
die Abschaffung der Klassenunterschiede, die
Beseitigung der Ausbeutung, die Einführung der
Vierstundentag, die Abschaffung der Todesstrafe,
die Einführung der allgemeinen Wehrpflicht, die
Einführung der allgemeinen Schulpflicht, die
Einführung der allgemeinen Krankenversicherung,
die Einführung der allgemeinen Altersversicherung,
die Einführung der allgemeinen Arbeitslosenversicherung,
die Einführung der allgemeinen Familienversicherung,
die Einführung der allgemeinen Unfallversicherung,
die Einführung der allgemeinen Berufsversicherung,
die Einführung der allgemeinen Altersvorsorge,
die Einführung der allgemeinen Arbeitslosenversicherung,
die Einführung der allgemeinen Familienversicherung,
die Einführung der allgemeinen Unfallversicherung,
die Einführung der allgemeinen Berufsversicherung,
die Einführung der allgemeinen Altersvorsorge.

"Kommunist Partisi Manifestosu" nun el yazmasından bir sayfa.

Ona bakılırsa, burjuva toplumun aylaklık yüzünden çoktan yerlebir olması gerekirdi; çünkü bu toplumda çalışanlar hiçbir şey edinmiyorlar, orada bir şeyler edinenler ise çalışmıyorlar. Bu itiraz bütünüyle, sermaye olmayınca artık ücretli emeğin de olamayacağı safatasının bir başka ifadesinden ibarettir.

Maddi ürünlerin komünistçe üretilme ve mülk edinilme biçimine yöneltilen tüm itirazlar, aynı şekilde, zihinsel ürünlerin komünistçe üretilme ve mülk edinilme biçimine de yöneltilmiştir. Burjuva için sınıf mülkiyetinin yok olması, nasıl bizzat üretimin yok olması demekse, sınıf eğitiminin yok olması da, kendisi için, genel olarak eğitimin yok olmasıyla aynı şeydir.

Yitmesinin onu yasa büründürdüğü bu eğitim, büyük çoğunluk için, bir makine gibi hareket etmeye eğitilmedir.

Ama burjuva mülkiyetini kaldırmayı kendi burjuva özgürlük, eğitim hukuk, vb. anlayışlarınızın kıstasına vurarak, bizimle dalaşmayı bırakınız. Bizzat kendi düşünceleriniz, kendi burjuva üretim ve burjuva mülkiyet koşullarınızın ürününden başka birşey değildir, nasıl ki, hukukunuz, sınıfınızın yasa düzeyine yükseltilmiş iradesinden, içeriği sınıfınızın varlığının maddi koşulları tarafından belirlenen iradesinden başka birşey değilse.

Sizin üretim ve mülkiyet ilişkilerinizi; tarihin üretimin geçici sürecindeki ilişkileri, doğa ve aklın ebedi yasalarına dönüştürmeniz çıkarıcı düşüncesini çöken bütün egemen sınıflarla paylaşıyorsunuz. Antik mülkiyette gördüğünüz şeyi, feodal mülkiyet için kabul ettiğiniz şeyi, kendi burjuva mülkiyeti için artık kabul edemezsiniz.

Ailenin kaldırılması! En radikal kişiler bile, komünistlerin bu menfur amacı karşısında parlayıveriyorlar.

Bugünün ailesi, burjuva aile, hangi temel dayanıyor? Sermayeye, özel mülk edinmeye. Bu aile tam gelişmiş biçimiyle, yalnızca burjuvazi için vardır, fakat bu aile, taydaşını (bütünleyicisini), proleterlere dayatılan ailesizlikte ve açık fuhuşta bulmaktadır.

Taydaşı yok olunca, burjuva ailesi de doğal olarak yok olacaktır, ve sermayenin yok olmasıyla her ikisi de yok olacaktır.

Bizi, çocukların ana-babaları tarafından sömürülmesine son vermeyi istemekle mi suçluyorsunuz? Bu suç kabulleniyoruz.

Ama, ev eğitiminin yerine toplumsal eğitimi koymakla, ilişkilerin en kutsalını yok ettiğimizi söylüyorsunuz.

Ya sizin eğitiminiz! Onu da toplum belirlemiyor mu? O da, içerisinde eğitim yaptırdığınız toplumsal koşullarla, toplumun dolaysız ya da dolaylı müdahalesiyle, okullar vs. aracılığıyla belirlenmiyor mu? Eğitime toplumun müdahalesini komünistler icat etmedi. Yaptıkları şey, bu müdahalenin karakterini değiştirmek ve eğitimi egemen sınıfın etkisinden kurtarmaktan ibarettir.

Aile ve eğitim konusundaki, ana-baba ile çocuk arasındaki kutsal ilişki konusundaki burjuva nutukları, proleterler arasındaki tüm aile bağları modern sanayiın etkisiyle parçalandıkça, ve bunların çocukları basit ticaret nesnelere ve iş araçları haline geldikçe daha da iğrençleşiyor.

Ama siz komünistler, kadınların ortaklaşalığını getirmek istiyorsunuz, diye bağılıyor bize tüm burjuvazi koro halinde:

Burjuva, karısını, salt bir üretim aracı olarak görüyor. Üretim araçlarının ortaklaşa kullanılacağını duyuyor ve, doğal olarak, ortaklaşa olma yazgısından kadınların da aynı şekilde paylarına düşeni alacaklarından başka bir sonuca varamıyor.

Hedeflenen gerçek noktanın, kadınların salt üretim araçları olma durumuna son vermek olduğunu aklına bile getirmiyor.

Kaldı ki, burjuvalarımızın sözümona komünistler tarafından açıkça ve resmen yerleştirilecek olan kadınların ortaklaşalığı karşısında gösterdikleri erdemli öfkeden daha gülünç hiçbir şey olamaz. Komünistlerin kadınların ortaklaşalığını getirmelerine gerek yoktur; bu, hemen her zaman var olmuştur.

Burjuvalarımız, kendi proleterlerinin karılarını ve kızlarını ellerinin altında bulundurmakla yetinmiyorlar, ve resmi fuhşu bir yana bırakırsak, birbirlerinin karılarını baştan çıkarmaktan büyük zevk duyuyorlar.

Burjuva evliliği, gerçekte, evli kadınlarda ortaklıktır. Dolayısıyla komünistler, olsa olsa, kadınların ikiyüzlüce gizlenmiş ortaklaşalığı yerine açıkça resmileştirilmiş olanını getirmeyi istemekle suçlanabilirler. Zaten, apaçıktır ki, bugünkü üretim tarzının kalkmasıyla birlikte, bundan çıkan kadınların ortaklaşalığı da, yani resmi ve gayri-resmi fuhuş da, kalkacaktır.

Komünistler, ayrıca, vatan ve milliyeti kaldırmayı istemekle de suçlanıyorlar.

İşçilerin vatani yoktur. Onlardan sahip olmadıkları birşey alınamaz. Proletarya, önce, siyasal gücü ele geçirmek, ulusal sınıf (ulusun egemen sınıfı /1888) durumuna

gelmek, bizzat ulusu oluşturmak zorunda olduğuna göre, kendisi, bu ölçüde, ulusaldır, ama sözcüğün hiç de burjuva anlamında değil. Ulusal farklılıkların, halkların karşıtıllıkları, burjuvazinin gelişmesi ile, ticaret özgürlüğü ile, dünya pazarı ile, üretim tarzındaki ve buna tekabül eden yaşam koşullarındaki tekdüzelik ile her geçen gün biraz daha yok oluyor.

Proletaryanın egemenliği, bunları daha da çabuk yokedecektir. Eylem birliği, en azından uygar ülkelerinki, proletaryanın kurtuluşunun ilk koşullarından biridir.

Bireyin bir başkası tarafından sömürülmesine son verildiği ölçüde, bir ulusun bir başkası tarafından sömürülmesine de son verilmiş olacaktır.

Ulus içindeki sınıflararası karşıtlığın kalkması ölçüsünde ulusların birbirlerine düşmanlığı da son bulacaktır.

Komünizme karşı dinsel, felsefi ve genel olarak ideolojik açıdan yöneltilen suçlamalar, ayrıntılı incelenmeye değer.

İnsanın düşüncelerinin, görüşlerinin ve kavramlarının, tek sözcükle, insanın bilincinin, varlık koşullarıyla, toplumsal ilişkileriyle ve toplumsal yaşamıyla birlikte değiştiğini kavramak için derin bir sezgiye gerek var mıdır?

Fikirler tarihi, zihinsel üretimin, maddi üretimin değişmesiyle birlikte değiştiğinden başka neyi tanıtlar ki? Bir dönemin egemen düşünceleri, hep egemen sınıfın düşünceleri olmuştur.

Toplumunu devrimcileştiren düşüncelerden sözedildiğinde, eski toplum içerisinde yeni toplum öğelerini oluşturduğundan ve eski düşüncelerdeki çözülmenin eski ya-

şam koşullarındaki çözümlenmeyle atbaşı gittiği olgusundan başka bir şey ifade edilmiş olmaz.

Antik dünya cançekişirken, antik dinler de hıristiyanlık karşısında boyun eğdiler. Hıristiyan düşünceler 18. yüzyılda aydınlanma düşünceleri karşısında yenik düştüklerinde, feodal toplum da o günlerin devrimci burjuvazisiyle ölüm-kalım savaşına tutuşmuştu. Din ve vicdan özgürlüğü düşünceleri, serbest rekabetin bilgi alanındaki egemenliğinin ifadesinden başka bir şey değildi.

"Kuşkusuz ki", denecek, "dinsel, ahlaki, felsefi, siyasi ve hukuksal düşünceler tarihsel gelişimin akışı içerisinde değişmişlerdir. Din, ahlak, felsefe, siyaset ve hukuk, bu değişimler içerisinde hep ayakta kalmışlardır."

"Ayrıca, bir de bütün toplum durumlarında ortak olan Özgürlük, Adalet, vb. gibi ölümsüz hakikatler vardır. Ama komünizm, ölümsüz hakikatleri kaldırıyor, bunları yeni bir temel üzerine oturtacağı yerde, dini ve ahlaki kaldırıyor; dolayısıyla da, tüm şimdiye kadarki tarihsel deneye ters düşüyor."

Bu suçlama kendisini neye indiriyor? Şimdiye kadarki tüm toplumların tarihi, farklı çağlarda farklı biçimler almış sınıf karşıtlıklarının gelişiminden ibarettir.

Ama hangi biçimi almış olurlarsa olsunlar, bir olgu bütün geçmiş yüzyıllarda ortaktır, ki o da, toplumun bir bölümünün ötekisi tarafından sömürülmesidir. O halde gösterdiği bütün çeşitliliğe ve farklılığa karşın, geçmiş yüzyılların toplumsal bilincinin, yalnızca sınıf karşıtlıklarının tümüyle yokolmaları ile tamamıyla ortadan kalkacak belli ortak biçimler, ya da bilinç biçimleri içerisinde hareket etmesinde şaşılacak bir şey yoktur.

Komünist devrim, geleneksel mülkiyet ilişkilerinden en köklü kopuştur; onun gelişme süreci içinde, geleneksel düşüncelerden en köklü kopuşun gerçekleştirilmesinde şaşılacak bir şey yoktur.

Ama artık komünizme karşı yöneltilen burjuvazinin itirazlarını bırakalım.

Yukarıda gördük ki, işçi devriminde atılacak ilk adım, proletaryayı egemen sınıf durumuna getirmek, mücadeleyle demokrasiyi kazanmaktır.

Proletarya, siyasal egemenliğini, tüm sermayeyi burjuvaziden tedricen koparıp almak, bütün üretim araçlarını devletin, yani egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde merkezileştirmek için, ve üretici güçlerin kitle-sini olabildiğince çabuk arttırmak için kullanacaktır.

Başlangıçta bu, elbette, yalnızca mülkiyet hakkına ve burjuva üretim ilişkilerine despotça müdahaleler aracılığıyla; dolayısıyla iktisadi bakımdan yetersiz ve savunulamaz görünen, ama hareketin akışı içerisinde kendisini aşan, ve tüm üretim tarzını dönüştürmenin aracı olarak kaçınılmaz olan önlemler ile olabilecektir.

Bu önlemler elbette farklı ülkelerde farklı olacaktır.

Bununla birlikte, şu aşağıdakiler en ilerl ülkelerde oldukça genel bir uygulanabilirliğe sahip olacaklardır:

- 1) Toprak mülkiyetinin zoraltımı ve bütün toprak rantlarının devlet giderleri için kullanılması.
- 2) Ağır müterakki vergisi.
- 3) Miras hakkının kaldırılması.
- 4) Bütün mültecilerin ve asilerin mülklerine elkonulması.

5) Sermayesi devletin olan ve tam bir tekele sahip bulunan bir ulusal banka aracılığı ile kredinin devlet elinde merkezleştirilmesi.

6) Ulaşım sektörünün devlet elinde merkezleştirilmesi.

7) Ulusal fabrikaların, üretim araçlarının artırılması; kollektif bir plân uyarınca toprakların ekime açılması ve iyileştirilmesi.

8) Herkes için eşit çalışma yükümlülüğü. Sanayi ordu-
luları kurulması, özellikle tarım için.

9) Tarım ile sanayi işletmesinin birleştirilmesi; kent ile kırsal arasındaki ayrımı giderek kaldırmaya çalışma.

10) Bütün çocuklar için devlet okullarında parasız eğitim. Bugünkü biçimi içerisinde çocukların fabrikalarda çalıştırılmalarına son verilmesi. Eğitimin maddi üretimle birleştirilmesi vb., vb..

Gelişimin akışı içerisinde sınıf ayrımları kalktığında ve tüm üretim birleşmiş bireylerin ellerinde yoğunlaştığında, kamu iktidarı [Almanca orijinalde "politische Gewalt" —ÇN] siyasal niteliğini yitirecektir. Gerçek anlamında siyasal iktidar [Almanca orijinalde "Gewalt" —ÇN] bir sınıfın bir başka sınıfı ezmek amacıyla örgütlenmiş şiddettir. [Almanca orijinalde "öffentliche Gewalt". "Gewalt", aynı zamanda şiddet anlamına gelir. —ÇN] Eğer proletarya, burjuvaziyle savaşımında, koşulların zorlamasıyla, kendisini bir sınıf olarak birleştirmek zorunda kalacak, bir devrim yoluyla kendisini egemen sınıf durumuna getirecek, ve egemen sınıf olarak eski üretim ilişkilerini şiddet kullanarak ortadan kaldıracak olursa, o zaman, bu üretim ilişkileriyle birlikte, sınıf karşıtlıklarının varlık koşullarını ve genel olarak sınıfları ortadan

kaldırılmış ve, böylece, sınıf olarak kendi egemenliğini ortadan kaldırmış olacaktır.

Sınıflarıyla ve sınıf karşıtılarıyla birlikte eski burjuva toplumun yerini, bir kişinin özgür gelişiminin, herkesin özgür gelişiminin koşulu olduğu bir toplum alacaktır.

III— SOSYALİST VE KOMÜNİST YAZIN

1. Gerici sosyalizm

a) FEODAL SOSYALİZM

Tarihsel konumları yüzünden, modern burjuva toplumuna karşı hicviyeler yazmak, Fransız ve İngiliz aristokrasininin mesleği haline geldi. Haziran 1830 Fransız Devrimi'nde ve İngiliz reform hareketinde,^[30] nefret ettikleri sonradan görmeler karşısında bir kez daha yenik düştüler. Artık ciddi bir siyasal savaşım sözkonusu olmaktan çıktı. Geriye onlara yalnızca yazınsal bir savaşım olanağı aldı. Ama yazın alanında bile restorasyon döneminin* eski çılgınlıklarını atmak artık olanaksızdı.

Sempati uyandırmak için, aristokrasi, görünüşte kendi çıkarlarını unutmak ve burjuvaziye karşı yalnızca sömürülen işçi sınıfının çıkarına olan iddianameler formüle etmek zorunda kaldı. Böylece aristokrasi, yeni efendisine hicivler düzerek ve kulağına felaket konusunda uğursuz kehanetler fısıldayarak öcünü almaya hazırlandı.

Feodal sosyalizm ortaya işte bu şekilde çıktı; yarı yakınma, yarı hiciv; yarı geçmişin yankısı; yarı geleceğin

* 1660-1689 İngiliz Restorasyonu değil, 1814-1830 Fransız Restorasyonu. [Engels'in 1888 İngilizce baskıya notu.]

tehdidi; bazan acı, nükteli ve keskin eleştirisiyle burjuvaziyi tam yüreğinden vurarak; modern tarih gidişini kavramakta tam bir beceriksizlik gösterdiğinden etkisi bakımından hep gülünç düşerek.

Halkı kendi ardına toplamak için, aristokrası, bayrak niyetine, önde, proleter sadaka torbasını dalgalandırdı. Ama halk, onun peşine her takılışında kıçındaki eski feodal hanedan armasını görüp yüksek perdeden aşağılayıcı kahkahalarla onu terketti.

Fransız Meşruyetçilerin^[31] bir kesimi ve Genç İngiltere^[32] bu oyunu pek güzel oynadılar.

Kendi sömürü biçimlerinin burjuvazininkinden farklı olduğunu kanıtlarken, feodaller, çok farklı ve artık eskimiş durum ve koşullar altında sömürüde bulduklarını unuttuyorlar. Kendi iktidarlari sırasında modern proletaryanın hiçbir zaman varolmadığını gösterirken, aslında modern burjuvazinin kendi toplum biçimlerinin zorunlu bir ürünü olduğunu unuttuyorlar.

Kaldı ki, eleştirilerinin gerici niteliğini o denli az gizliyorlar ki, burjuvaziye karşı yönelttikleri başlıca suçlama, burjuva rejim altında eski toplum düzenini yerlebir edecek bir sınıfın gelişmekte olduğundan ibaret kalıyor.

Aslında burjuvaziyi, bir proletarya yaratmaktan çok, devrimci bir proletarya yaratmakla suçluyorlar.

Dolayısıyla, siyasal uygulamada, işçi sınıfına karşı alınan bütün zor önlemlerine katılıyorlar; ve günlük yaşamda da, bütün tumenturaklı nutuklarına karşın, sanayi

ağacından düşen* altın elmaları toplamak ve sadakati, sevgiyi ve onuru koyun yünü, şeker pancarı ve içki ticareti ile trampa etmek için ellerinden geleni yapıyorlar.**

Papaz nasıl hep feodal bey ile elele olmuşsa, kilise sosyalizmi de feodal sosyalizm ile hep elele olmuştur.

Hıristiyan asketizmine [asketizm: dinsel kaygılarla kendini dünyevi zevklerden mahrum etme —ÇN] sosyalist bir renk vermekten daha kolay şey yoktur. Hıristiyanlık özel mülkiyete karşı, evliliğe karşı, devlete karşı çıkmamış mıdır? Bunların yerine yardım severliği ve dilenmeyi, evlenme yaşağını ve nefse eza etmeyi, manastır yaşamını ve kiliseyi vaazetmemiş midir? Hıristiyan sosyalizmi, rahibin aristokratın öfkesini takdis ettiği kutsal sudan başka birşey değildir.

b) KÜÇÜK - BURJUVA SOSYALİZMİ

Feodal aristokrasi, burjuvazi tarafından yıkılan, modern burjuva toplumu ortamında varlık koşulları sınırlanan ve giderek yok olan tek sınıf değildi. Ortaçağ kentlileri ve küçük köylülük, modern burjuvazinin habercileriy-

* "Sanayi ağacından düşen" 1888.

** Bu, esas olarak, toprak aristokrasisinin ve Junker malikanelerinin büyük bir kısmını kendi hesaplarına kahyalarına işlettirdikleri ve, dahası, bunların büyük pancar şekeri ve patates rakısı imalatçılığı oldukları Almanya için geçerlidir. Daha varlıklı olan İngiliz aristokrasisi henüz bu kadar düşmemiştir; ama onlar da, azalmakta olan rantların yarattığı açığı unvanlarını az çok karanlık anonim şirketlerin kurucularına ödünç vererek kapatmanın yolunu biliyorlar. [Engels'in 1888 İngilizce baskıya notu.]

diler. Sınai ve ticari bakımdan çok az gelişmiş ülkelerde, bu sınıf, doğmakta olan burjuvaziyle yanyana bitkisel yaşamını hâlâ sürdürüyor.

Modern uygarlığın tam olarak gelişmiş olduğu ülkelerde, proletarya ile burjuvazi arasında yalpalayan ve burjuva toplumunun tamamlayıcı bir parçası olarak kendisini sürekli yenileyen yeni bir küçük-burjuva sınıf oluşmuştur. Ne var ki, bu sınıfın tek tek üyeleri, rekabet yüzünden, durmadan proletaryanın arasına fırlatılıp atılıyorlar, ve büyük sanayi geliştikçe, bunlar, modern toplumun bağımsız bir kesimi olarak tamamıyla yok olacakları ve manifaktürdeki, tarımdaki ve ticaretteki yerlerinin iş denetçileri, kahyalar ve tezgahtarlar tarafından alınacağı anın yaklaşmakta olduğunu da görüyorlar.

Nüfusun yarısından çok daha fazlasını köylü sınıfının oluşturduğu Fransa gibi ülkelerde, burjuvaziye karşı proletaryanın yanında yer alan yazarların, burjuva rejimini eleştirirken küçük köylünün ve küçük-burjuvanın ölçütlerini kullanmaları ve işçi sınıfını küçük-burjuvazinin bakış açısından savunmaları doğaldı. Küçük-burjuva sosyalizmi böyle doğdu. Sismondi, yalnızca Fransa'da değil, aynı zamanda İngiltere'de de bu okulun başıydı.

Bu sosyalizm, modern üretim ilişkileri içerisindeki çelişkileri çok derin bir kavrayışla en küçük ayrıntılarına dek tahlil etti. İktisatçıların ikiyüzlü mazeretlerini apaçık ortaya serdi. Makinelerin ve işbölümünün, sermayenin ve toprağın yoğunlaşmasının, aşırı üretimin ve bunalımların yıkıcı etkilerini, küçük-burjuvanın ve köylünün kaçınılmaz yıkılışını, proletaryanın yoksulluğunu, üretimdeki anarşiyi, zenginlik dağılımındaki aşikar eşitsizlikleri, uluslar arasındaki sınai yoketme savaşını, eski törelerin, eski aile ilişkilerinin, eski milliyetlerin çözülüşünü yadsınamaz bir biçimde tanıtladı.

Bununla birlikte, bu sosyalizm olumlu içeriği bakımından, ya eski üretim ve değişim araçlarını, ve bunlarla birlikte eski mülkiyet ilişkilerini ve eski toplumu geri getirmeyi; ya da modern üretim ve değişim araçlarını, bu araçlar tarafından parçalanmış bulunan ve parçalanmaları zorunlu olan eski mülkiyet ilişkileri çerçevesi içerisinde zorla tutmayı arzular. Her iki durumda da, hem gerici ve hem de ütopyacıdır.

Son sözleri şunlardır: manifaktürde lonca sistemi kırda ataerkil tarım.*

c) ALMAN SOSYALİZMİ YA DA "GERÇEK" SOSYALİZM

Egemen bir burjuvazinin baskısı altında ortaya çıkmış bulunan ve bu egemenliğe karşı savaşımın yazınsal ifadesi olan Fransa'daki sosyalist ve komünist yazın, Almanya'ya, bu ülkedeki burjuvazinin feodal mutlakiyete karşı savaşımına henüz başlamış olduğu bir sırada girdi.

Alman filozofları, yarı-filozoflar ve *beaux esprits*, [yazın meraklıları —ÇN] bu yazına dört elle sarıldılar, ne var ki, bu yazıların Fransa'dan Almanya'ya göçmeleri sırasında, Fransa'daki yaşam koşullarının da bunlarla birlikte göçmediğini unuttular. Bu Fransız yazını, Almanya'nın koşullarıyla temasa geldiğinde bütün o anki pratik önemini yitirdi, ve salt yazınsal bir görünüm aldı. Hakiki toplum konusunda insanlığın gerçekleşmesi konusunda boş bir spekülasyon görünümü almak zorundaydı. Böylece, 18. yüzyıl Alman filozofları için, birinci Fransız Dev-

* [1888'de] Daha sonra gösterdiği gelişmelerle bu yönelim; korkakça bir melankoli nöbeti içerisinde kaybolup gitti.

rimi'nin istemleri, genel olarak "Pratik Us"un^[33] istemlerinin ötesinde bir şey değillerdi, ve devrimci Fransız burjuvazisinin iradesinin dile getirilişi, onların gözüne, Saf İrade'nin, olması gereken İrade'nin, hakiki insan İradesi'nin yasaları olarak gözüktü.

Alman yazıncıların bütün işi, yeni Fransız düşüncelerini kendi eski felsefi vicdanlarına uyumlu hale getirmekten ya da daha doğrusu, Fransız düşüncelerini, kendi felsefi bakış açısından, kendilerine maletmekten ibaretti.

Bu malediş, bir yabancı dil nasıl edinilirse öyle oldu, yani çeviri ile.

Eski putatapıcılığın klasik yapıtlarının yazılı olduğu elyazmalarının *üzerine* keşişlerin nasıl katolik azizlerin aptalca hikayelerini yazdıkları bilinir. Alman yazıncıları, dünyevi Fransız yazınına bunun tersini yaptı. Bunlar, Fransızca asıllarının altına kendi felsefi saçmalıklarını yazdılar. Örneğin para ilişkileri konusundaki Fransız eleştirisinin altına, "İnsanlığın Yabancılaşması"nı yazdılar; burjuva devleti konusundaki Fransız eleştirisinin altına da "Soyut Evrensenliğin Egemenliğini Kaldırma" yazdılar, vb.. Fransız gelişmelerinin altına bu felsefi sözleri koymayı, "Eylem Felsefesi", "Hakiki Sosyalizm", "Sosyalizmin Alman Bilimi", "Sosyalizmin Felsefi Temeli", vb., olarak kutsadılar.

Fransız sosyalist-komünist yazını, böylece, tamamıyla iğdiş edilmiş oldu. Ve Alman'ın ellerinde bu bir sınıfn bir başka sınıfla savaşımını ifade etmekten çıktığı için, Alman, "Fransız tek-yanlılığı"nın üstesinden geldiğinin ve hakiki gereksinmeleri yerine, Hakikatin gereksinmelerini, proletaryanın çıkarları yerine, İnsan Doğası'nın, hiçbir sınıfa ait olmayan, hiçbir gerçekliği bulunmayan, yalnızca

felsefi fantezinin puslu dünyasında varolan genel olarak insanlık çıkarlarını temsil ettiğinin bilincindedi.

Beceriksizce hazırlanmış okul ödevini böyle gösterişle ciddiye alan ve kötü malını böylesine şarlatanca göklerle çıkartan bu Alman sosyalizmi, peyderpey, bilgiççe masumiyetini yavaş yavaş yitirdi.

Alman'ın özellikle de Prusya burjuvazisinin, feodalere ve mutlak monarşiye karşı verdiği savaş, tek sözcükle liberal hareket, daha ciddileşti.

Böylece, siyasal hareketin karşısına sosyalist istemlerle çıkması, liberalizme karşı, temsili devlete karşı, burjuva rekabetine karşı, burjuva basın özgürlüğüne, burjuva hukukuna, burjuva özgürlüğüne ve eşitliğine karşı geleneksel bedduaları savurması ve halk yığınlarına bu burjuva hareketleriyle kazanacak hiçbir şeyleri olmayıp *her şeylerini* yitireceklerini vaazetmesi için "Hakiki" sosyalizme çoktandır beklediği fırsat verilmiş oldu. Alman sosyalizmi, budalaca yankısı olduğu Fransız eleştirisininin, tekabül ettiği maddi yaşam koşullarıyla birlikte, modern burjuva toplumu ve buna uyarlanmış bir siyasal yapıyı, gerçekleştirilmeleri Almanya'da henüz süren savaşımın esas hedefi olan şeyleri öngördüğünü, tam da gerekli olduğu anda unutuverdi. Alman sosyalizmi, papazlardan, öğretmenlerden, taşra soylularından ve bürokratlardan oluşan yandaşları ile birlikte mutlakiyetçi Alman hükümetleri için, kendilerini tehdit ederek gelişen burjuvaziye karşı seviçle karşılanan bir korkuluk hizmeti gördü.

Alman sosyalizmi, bu aynı hükümetlerin Alman işçi ayaklanmalarında uyguladıkları acı kamçı darbeleri ve flinta kurşunlarının tatlı tamamlayıcısını oluşturdu.^[34]

Bu "Hakiki" sosyalizm, hükümetlerin elinde böylece, Alman burjuvazisine karşı bir silah haline gelmekle birlikte, aynı zamanda doğrudan doğruya gerici bir çıkarı, Alman darkafalılarının çıkarını da temsil ediyordu. Almanya'da, 16. yüzyılın bir kalıntısı olan ve o zamandan beri çeşitli biçimler altında tekrar tekrar ortaya çıkıp duran küçük-burjuvalar, şu andaki durumun gerçek toplumsal temelidir.

Bu sınıfın korunması, Almanya'daki mevcut durumun korunması demektir. Burjuvazinin sınıai ve siyasal ege-menliği, bir yandan sermaye yoğunlaşması sonucu, öte yandan da devrimci bir proletaryanın doğuşu sonucu; onu kesin bir yıkım ile tehdit ediyor. "Hakiki" sosyalizm, bu iki kuşu bir taşla vurabilirmiş gibi göründü. Bir salgın gibi yayıldı.

Belagat çiçekleriyle süslenmiş, gönül bulandırıcı duygusallıkla sıırıslıklam, spekülatif örümcek ağlarından dokunmuş kisve, Alman sosyalistlerinin bir deri bir kemik kalmış tek-tük "ölümsüz hakikatler"ini sarıp sarmaladıkları aşırı bolluktaki bu kisve, böyle bir halk arasında kendi mallarının sürümünü arttırmaya yaradı.

Ve Alman sosyalizmi de, kendi görevinin küçük-burjuva darkafalının abartmalı temsilcisi olmak olduğunu gittikçe daha çok kabullendi.

Alman ulusunun normal ulus, ve küçük Alman darkafalısını da normal insan ilan etti. Bu örnek insanın bütün alçakça bayağılıklarına, gerçek niteliğinin tam tersine, gizli, yüce, sosyalist bir anlam verdi. İşi, komünizmin "kaba yıkıcı" yönüne doğrudan karşı çıkmaya, ve bütün sınıf savaşımalarını tepeden ve tarafsız bir küçümsemeyle karşıladığını ilan etmeye dek vardırıdı. Pek az istisna dı-

şında, Almanya'da şu an piyasaya sürülen bütün sözde sosyalist ve komünist yayınlar, bu pis ve sinir bozucu yazının alanına girerler.*

2. Tutucu sosyalizm ya da burjuva sosyalizmi

Burjuvazinin bir kesimi, burjuva toplumun devamını sağlamak için, *toplumsal hoşnutsuzlukları* gidermek ister.

İktisatçılar, iyilikseverler, hümanistler, emekçi sınıfların durumunu iyileştiriciler, hayır işleri örgütleyicileri, hayvanlara eziyet edilmesini önleyiciler, ılımlılık bağnazları, akla gelebilecek her türden gizli reformcular, bu kısıma girerler. Bu burjuva sosyalizmi üstelik, eksiksiz sistemler haline de getirilmiştir.

Bu biçime bir örnek olarak Proudhon'un "Sefaletin Felsefesi"ni [Almanca orijinalde "Philosophie de le misère" —ÇN] anabiliriz.

Sosyalist burjuvalar modern toplumsal yaşam koşullarını istiyorlar, ama buradan zorunlu olarak çıkan savaşlar ve tehlikeler olmaksızın. Bunlar mevcut toplumu istiyorlar, yeter ki, devrimci çözücü öğeleri çıkartılmış olsun. Proletaryası olmayan bir burjuvazi istiyorlar. Burjuvazi, doğal olarak, kendi egemen olduğu dünyanın dünyaların en iyisi olduğunu düşünüyor. Burjuva sosyalizmi, bu avutucu düşünceyi yarı ya da tam bir sistem haline getiriyor. Proletaryada böyle bir sistemi yürütmesini ve, böylece, Yeni Kudüs'e girmesini istemekle, aslında,

* 1848 devrim fırtınası bu kılıksız yönelimi silip süpürdü ve taşıyıcılarının da sosyalizm ile daha fazla uğraşma heveslerini kırdı. Bu yönelimin baş temsilcisi ve klasik tipi Herr K. Grün'dür. [Engels'in 1890 Almanca baskıya notu.]

proletaryanın mevcut toplum içerisinde kalmasından, ama burjuvaziye ilişkin bütün nefret dolu düşüncelerini bir kenara bırakmasından başka bir şey istemiş olmuyor.

Bu sosyalizmin ikinci ve daha pratik, ama daha az sistematik bir biçimi, şu ya da bu siyasal değişikliğin değil, ancak maddi yaşam koşullarındaki, iktisadi ilişkilerdeki bir değişikliğin onlara bir yarar sağlayabileceğini göstererek, her türlü devrimci hareketi işçi sınıfının gözünden düşürmeye çalışmıştır. Ne var ki bu sosyalizm, maddi yaşam koşullarındaki değişmelerden, hiçbir şekilde, ancak bir devrimle gerçekleştirilebilecek olan burjuva üretim ilişkilerinin kaldırılmasını değil de, bu üretim ilişkilerinin temeline dayanarak süren idari reformları, dolaşısıyla sermaye ile ücretli emek arasındaki ilişkileri hiçbir biçimde değiştirmeyen, olsa olsa burjuvazinin egemenlik masraflarını azaltan ve devlet bütçesini basitleştiren reformları anlıyor.

Burjuva sosyalizmi uygun ifadesini ancak ve ancak salt bir mecaz haline geldiği zaman buluyor.

Serbest ticaret: Emekçi sınıfın çıkarı için; Koruyucu gümrükler: Emekçi sınıfın çıkarı için; Hücre hapsi: Emekçi sınıfın çıkarı için;

Burjuva sosyalizminin son sözü ve ciddi olarak söylediği tek söz işte budur.

Burjuva sosyalizmi şu sözlerle özetleniyor: burjuva bir burjuvadır — emekçi sınıfın çıkarı için.

3. Eleştirel-ütöpik sosyalizm ve komünizm

Biz burada her büyük modern devrimde proletaryanın

istemlerini dile getirmiş olan yazının sözünü etmiyoruz. (Babeuf'ün, vb. yazıları.)

Kendi sınıfsal çıkarına ulaşmak için proletaryanın feodal toplumun yıkılmakta olduğu genel kaynaşma döneminde yaptığı ilk girişimler, proletaryanın gelişmemiş durumu yüzünden olduğu kadar, kurtuluşunun maddi koşulları henüz daha yaratılmaları gereken ve ancak burjuva çağının ürünü olabilecek koşulların bulunmayışı yüzünden, zorunlu olarak başarısızlığa uğradı. Proletaryanın bu ilk hareketlerine eşlik etmiş olan devrimci yazın, zorunlu olarak gerici bir içeriğe sahipti. Bu, genel bir asketizmi ve kaba biçimiyle bir mutlak eşitliği telkin ediyordu.

Aslında sosyalist ve komünist diye adlandırılan sistemler, Saint-Simon'un, Fourier'nin, Owen'in ve ötekilerin sistemleri, proletarya ile burjuvazi arasındaki savaşımın yukarda anlatılan ilk, gelişmemiş döneminde ortaya çıktılar (Bkz. Bölüm I: "Burjuvalar ve Proleterler").

Bu sistemlerin kurucuları, hem sınıf karşıtlıklarını, ve hem de hüküm süren toplum içerisindeki çözücü öğelerin etkisini gerçekten de görüyorlar. Ama proletarya, onlara hiçbir bağımsız siyasal hareketi olmayan bir sınıf görünümü sunuyor.

Sınıf karşıtlıklarının gelişimi, sanayi gelişimiyle başabaş gittiğinden, onlara, proletaryanın kurtuluşunun maddi koşullarını henüz sağlamıyor. Dolayısıyla, bu koşulları yaratacak bir toplumsal biliminin peşine, toplumsal yasalarının peşine düşüyorlar.

Toplumsal eylemin yerini, bunların kişisel yaratıcı eylemi; tarihsel kurtuluş koşullarının yerini fantastik olanlar; ve proletaryanın tedrici gelişen sınıf olarak örgütlenmesinin yerini, özel olarak tasarlanmış toplumun ör-

gütlenmesi alacaktır. Geleceğin dünya tarihi, kendisini, bunların gözünde, kendi toplum plânlarının propagandasına ve fiilen uygulanmasına indiriyor.

Plânlarını oluştururken, en çok acı çeken sınıf olarak özellikle emekçi sınıfın çıkarlarını gözetmenin bilincindedirler. Onlar için proletarya, ancak, en çok acı çeken sınıf olması bakımından vardır.

Sınıf savaşımının gelişmemiş oluşu kadar, kendi içinde buldukları yaşam ortamı da, bu türden sosyalistlerin kendilerini her türlü sınıf karşıtlığının çok üstünde görmelerine neden oluyor. Bunlar, toplumun her üyesinin, hatta en iyi durumda olanların bile, yaşam ortamlarını iyileştirmek istiyorlar. Böylece bunlar, ayrım yapmaksızın, toplumun tamamına, hatta tercihen egemen sınıfa seslenip duruyorlar. Mümkün olan en iyi toplum için mümkün olan en iyi plânın bu olduğunu kabul etmek için, evet, insanların bunların sistemini bir kez anlamaları gereklidir.

Böylece bunlar, her türlü siyasal, ve özellikle de her türlü devrimci eylemi reddederler; amaçlarına barışçıl yollarla ulaşmayı arzularlar ve doğal olarak başarısız kalmaya mahkûm küçük deneyler ile ve örnek gösterme ile, yeni toplumsal İncil'in yolunu açmaya çalışırlar.

Proletaryanın henüz pek az gelişmiş olduğu ve kendi durumu konusunda ancak gerçeklerden uzak bir kavrayışa sahip bulunduğu bir sırada çizilen geleceğin toplumuna ilişkin bu fantastik tablolar, bu sınıfın toplumun genel bir yeniden kuruluşuna duyduğu ilk içgüdüsel özlemlerin sonucudur.

Fakat bu sosyalist ve komünist yayınlar, eleştirel bir öge de içerirler. Bunlar mevcut toplumun bütün temellerine saldırırlar. Bu yüzden işçileri aydınlatacak çok değerli

malzemeler vermişlerdir. Bunların geleceğin toplumuna ilişkin olumlu önerileri, örneğin kent ile kır arasındaki gelişkinin, ailenin, özel mülk edinmenin, ücretli emeğin kaldırılması, toplumsal uyumun ilanı, devletin işlevlerinin salt üretimi yönetmeye dönüştürülmesi —bütün bu öneriler, yalnızca, o sıralar daha henüz gelişmeye başlamış olan ve bu yayınlarda ancak ilk belli-belirsiz biçimleri içerisinde farkedilen sınıf karşıtlıklarının ortadan kaldırılmaları gereğini dile getiriyorlar. Bu öneriler, bu yüzden, saf ütopyik bir nitelik taşıyorlar.

Eleştirel-ütopyik sosyalizmin ve komünizmin çuemi, tarihsel gelişmeyle ters orantılıdır. Sınıf savaşımının gelişmesi ve belli bir biçim alınması oranında, savaşımın bu hayali ayrı katış, ona yapılan bu fantastik saldırılar bütün pratik değerlerini ve bütün teorik haklılıklarını yitiriyor. Dolayısıyla, bu sistemlerin kurucuları birçok bakımlardan devrimci olmalarına karşın, bunların öğrencileri, her kere-sinde, gerici tekkeler kurmuşlardır. Bunlar, proletaryanın ileriye doğru tarihsel gelişimi karşısında sıkı sıkıya ustalarının eski görüşlerine sarılıyorlar. Dolayısıyla bunlar, durmadan, sınıf savaşımını köreltmeye ve zıtlıkları uzlaştırmaya çabalyorlar. Bunlar toplumsal ütopyalarını, yalıtılmış "phalansteres" yaratmayı, "Home Koloniler" kurmayı, bir "Küçük İkarya"* —Yeni Kudüs'ün küçük

* "Phalansteres", Charles Fourier'ni* plânladığı sosyalist kolonilerdi; İkarya, Cabel'nin kendi ütopyasına, daha sonraları da Amerikan komünist kolonisine verdiği addi. [Engels'in 1888 İngilizce baskıya notu.]

"Home Koloniler" (Yurtiçi Koloniler) Owen'ın kendi komünist örnek toplumlarına verdiği addi. Phalansteres, Fourier'in plânladığı toplumsal sarayların adıydı. İkarya, komünist kurumlarını Cabel'nin çizdiği ütopyik fantazi plânesine verilen addi. [Engels'in 1890 Almanca baskıya notu.]

boy [Almancası *duodez* — bir tabaka kağıdın onikiye katlanmış hali; bu boyutta kitapçık. —ÇN] baskıları— kurmayı, deneyler yoluyla gerçekleştirme düşü görüyorlar ve bütün bu İspanyol şatolarını gerçekleştirmek için burjuvazinin insansever duygularına ve keselerine seslenmek zorunda kalıyorlar. Bunlar giderek yukarıda betimlenen gerici ya da tutucu sosyalistler kategorisine düşüyorlar ve onlardan ancak daha sistemli olan bilgiçlikleriyle ve kendi toplum bilimlerinin mucizevi etkilerine olan bağınaz batıl inançlarıyla ayrılıyorlar.

Bunlar, bu yüzden, işçilerin gelen her türlü siyasal eylemine şiddetle karşı çıkıyorlar; bunlara göre bu tür eylem, ancak, yeni İncil'e olan kör inançsızlıktan ileri gelebilir. İngiltere'de Ovıncılar [Owencılar] Çartislere; Fransa'da Furiyeciler [Fourieristler] *Reformistlere* karşıydılar.^[35]

IV— KOMÜNİSTLERİN ÇEŞİTLİ MUHALEFET PARTİLERİ KARŞISINDAKİ KONUMLARI

Komünistlerin İngiltere'de Çartistler ve Kuzey-Amerika'da da tarım reformcuları^[36] gibi artık kurulmuş işçi sınıfı partileri ile olan ilişkileri İkinci Bölüme göre kendiliğinden anlaşılıyor.

Komünistler, işçi sınıfının o andaki dolaysız amaçlar ve çıkarlarına ulaşılması için savaşırlar; ama mevcut hareket içerisinde, bu hareketin geleceğini de temsil ederler. Komünistler Fransa'da, tutucu ve radikal burjuvaziye kar-

şı, sosyal- demokrat parti* ile bağlaşıklık kuruyorlar, ama devrimci geleneksel olarak devralınmış boş sözlere ve düşlere karşı eleştirel bir tutum takınma hakkını saklı tutuyorlar.

İsviçre'de radikalleri destekliyorlar, ama bu partinin kısmen, Fransa'daki anlamıyla, demokratik sosyalistlerden, kısmen de radikal burjuvalardan olmak üzere, birbirleriyle çelişen öğelerden oluştuğunu gözden kaçırmıyorlar. Komünistler Polonyalılar arasında ulusal kurtuluşun koşulu olarak bir tarım devrimi üzerinde direten partiyi, 1846 Krakov Ayaklanması'nı başlatan partiyi destekliyorlar.^[38]

Almanya'da Komünist Partisi, devrimci bir tutum taktığı sürece, mutlak monarşiye, feodal toprak mülkiyetine ve darkafalılığa [*Kleinbürgerei*] karşı burjuvaziyle birlikte savaşıyor.

Ama, o [KP —ÇN], burjuvazinin kendi egemenliği ile birlikte getirmek zorunda olduğu toplumsal ve siyasal koşulları olabildiğince çok sayıda silahlar olarak burjuvaziye karşı derhal kullanabilsinler diye, ve Almanya'da

* O sıralar *Parlamentoda Ledru-Rollin*, yazında *Louis Blanc*, günlük basında "*Reforme*"^[37] tarafından temsil olunan Parti. "Sosyal-demokrasi" adı onun yaratıcılarının gözündeki, demokrat ya da cumhuriyetçi partinin az çok sosyalizme bulanmış bir kesimi ifade ediyordu. [*Engels'in 1888 İngilizce baskıya notu.*]

Fransa'da o sıralar kendisini sosyalist-demokratik diye adlandıran parti, siyasal yaşamda *Ledru-Rollin* ve yazında da *Louis Blanc* tarafından temsil olunuyordu; dolayısıyla, bu parti ile bugünkü Alman "*Sosyal-Demokrasisi*" arasında dünyalar kadar fark vardı. [*Engels'in 1890 Almanca baskıya notu.*]

gerici sınıfların devrilmelerinin ardından bizzat burjuvaziye karşı savaş derhal başlayabilsin diye, işçi sınıfına burjuvazi ile proletarya arasındaki düşmanca karşıtlık konusunda mümkün olan en açık bilinci kazandırmaya çalışmaktan bir an için olsun geri kalmıyorlar.

Komünistler dikkatlerini esas olarak Almanya'ya çeviriyorlar, çünkü bu ülke 17. yüzyılda İngiltere'dekinden ve 18. yüzyılda Fransa'dakinden daha gelişkin bir Avrupa uygarlığı koşulları altında ve çok daha fazla gelişmiş bir proletarya ile yapılmak zorunda olan bir burjuva devrimi arifesindedir, ve çünkü Alman burjuva devrimi, onu hemen izleyecek bir proleter devriminin salt üvertürü olabilecektir.

Kısacası, komünistler, her yerde, mevcut toplumsal ve siyasal düzene karşı her devrimci hareketi destekliyorlar.

Bütün bu hareketler içinde, o andaki gelişme biçimi hangi derecede olursa olsun, mülkiyet sorununu o hareketin temel sorunu olarak ön plâna çıkarıyorlar.

Son olarak, her yerde, bütün ülkelerin demokratik partileri arasında bağlantı ve anlaşma sağlanması için çalışıyorlar.

Komünistler, kendi görüşlerini ve amaçlarını gizlemeye tenezzül etmezler. Hedeflerine ancak şimdiye kadarki tüm toplumsal düzenin şiddet [kullanarak —ÇN] yıkılmasıyla ulaşılabileceğini açıkça ilan ediyorlar. Varsın egemen sınıflar bir komünist devrim korkusuyla titresin-

ler. Onda, proleterlerin zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyleri yok. Kazanacakları bir dünya var.

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ, BİRLEŞİNİZ!

Aralık 1847-Ocak 1848'de yazılmıştır.

İlk kez ve tek broşür olarak

Şubat/Mart 1848'de

Londra'da şu isimle çıktı:

[Karl Marx/Friedrich Engels:]

KOMÜNİST PARTİ MANİFESTOSU

Şubat 1848'de yayımlandı.

Bütün ülkelerin işçileri, birleşiniz!

Londra [1848]

1890'da son olarak

Engels tarafından

yapılan baskıdan

Karl Marx/Friedrich

Engels: Eserler, 4.

cilt, sayfa 459-493.

NOTLAR

- [1] "*Komünist Parti Manifestosu*", bilimsel komünizmin en önemli programatik belgelerinden biridir. "*Bu küçük kitapçık koca koca ciltler ağırlığındadır. Onun ruhu, bugüne kadar uygar dünyanın bütün örgütlü ve mücadele eden proletaryasını canlandırmakta ve harekete geçirmektedir*" (Lenin). Karl Marx ve Friedrich Engels tarafından Birlik'in programı olarak kaleme alınan "*Komünist Parti Manifestosu*" ilk olarak Şubat 1848'de Londra'da 23 sayfayı kapsayan bir baskı olarak yayımlandı. 1848'in Mart'ından Temmuz'a kadar Alman göçmenlerin demokratik bir organı, "*Deutscher Londoner Zeitung*"da [Alman Londra Gazetesi —ÇN] basıldı. Yine aynı yıl içinde Londra'da, birinci baskıdaki bazı baskı hatalarının düzeltildiği, noktalamanın iyileştirildiği 39 sayfalık bir broşür olarak yeni baskısı yapıldı. Marx ve Engels, daha sonraki onaylanmış (otorize edilmiş) baskılar için bu baskıyı temel aldılar. Ayrıca 1848 yılında "Manifesto" bir dizi Avrupa diline çevrildi (Fransızca, Polonyaca, İtalyanca, Danimarkaca, Flemenkçe ve İsveççe'ye). 1848 yılı baskılarında "*Manifesto*" yazarlarının isimleri belirtilmedi; bu ilk olarak, G. J. Harney'in 1850'de Çartist organ "*Red Republican*"da basılan ilk İngilizce çeviriye yazdığı redaksiyonun önsözünde gerçekleşti.

"*Komünist Parti Manifestosu*"nun ilk Rusça baskısı, 1869'da Cenevre'de, "*Manifesto*" içeriğini bazı yerlerde

çarpıtan Bakunin'in çevirisi ile çıktı. Bu birinci baskının eksiklikleri, Plehanov tarafından yapılan bir çeviri ile, 1882'de Cenevre'de yayımlanarak giderildi. Plehanov'un çevirisi, Rusya'da "*Manifesto*"nun içerdiği düşüncelerin güçlü yayılmasına yolaçtı. Marx ve Engels, Marksizm'in Rusya'da yayılmasına büyük önem verdiklerinden dolayı, bu baskı için özel bir önsöz yazdılar.

Marx'ın ölümünden sonra Engels tarafından gözden geçirilen bir dizi "*Manifesto*" baskıları çıktı: Engels'in bir önsözü ile 1883 Almanca baskısı; Samuel Moore tarafından yapılan, Engels tarafından redaksiyondan geçirilen, bir önsöz ve dipnotlar yazılan İngilizce tercümesi; Engels'in yeni bir önsözü ve bazı açıklamaları ile birlikte 1890 Almanca baskısı; 1885 yılında, "*Le Socialiste*"de, Marx'ın kızı Laura Lafargue tarafından yapılan, Engels tarafından gözden geçirilen Fransızca bir çeviri, ayrıca Engels, 1882 Polonyaca baskıya ve 1893 İtalyanca baskısına bir önsöz yazdı. (sf. 79)

- [2] "*Manifesto*"nun Almanca 1872 baskısı, Marx-Engels'in bir önsözü ile metinde yapılan bazı küçük düzeltmelerle "*Volks-Staat*" (Halk devleti —ÇN) yazı kurulunun girişi ile gerçekleşti. Bu da, sonraki 1883 ve 1890 Almanca baskıları gibi "*Komünist Manifesto*" başlığını taşıyordu. (sf. 79)
- [3] "*Komünistler Birliği*" — Marx ve Engels tarafından kurulan proletaryanın ilk uluslararası komünist örgütü; 1847'ye kadar varolmuştur. (sf. 79)
- [4] Burada Fransa'daki 1848 Şubat Devrimi'ne değiniliyor. (sf. 79)
- [5] Helen Macfarlane'nin "*Manifesto*"nun değinilen birinci İngilizce çevirisi Kasım 1850'de "*The Red Republican*"

adlı haftalık derginin 21.-24. sayılarında kısaltılmış bir biçimde, "*Manifest of Communist Party*" başlığı ile yayımlanmıştır.

"*The Red Republican*" — George Julian Harney'in 1850'de Haziran'dan Kasım'a kadar Londra'da çıkardığı haftalık bir Çartist dergi. (sf. 79)

[6] *1848 Haziran Ayaklanması*, 14-26 Haziran 1848 arası süren, Paris işçilerinin Savaş Bakanı Cavaignac tarafından kanlı bir şekilde bastırılan, "*Proletarya ile burjuvazi arasındaki ilk büyük muharebe*" (Engels), ayaklanma idi. (sf. 80)

[7] Ocak ve Şubat 1872'de haftalık dergi "*Le Socialiste*"de (eksik) çıkan "*Manifesto*"nun değinilen Fransızca baskısı.

"*Le Socialiste*", Ekim 1871'den Mayıs 1873'e kadar New York'ta Fransızca çıkarılan ilk dergi; Aralık 1871'den Ekim 1872'ye kadar ABD'deki Enternasyonal İşçi Birliği'nin Fransız Seksiyonu'nun bir organıydı; Enternasyonal'in Kuzey-Amerika Federasyonu'ndaki burjuva ve küçük-burjuva unsurları destekledi. Haag Kongresi'nden sonra Enternasyonal ile ilişkisini kesti. (sf. 80)

[8] "*Manifesto*"nun değinilen birinci Rusça baskısı, 1869'da Cenevre'de birbuçuk baskı forması kadar broşür olarak kapaksız (yazarlar, çevirmeni, çıkış yeri ve yılını belirtmeksiz) çıktı. (10. ve 11. dipnotlara da bakınız) (sf. 80)

[9] Paris Komünü'nün alıntı yapılan cümlede toparlanan baş öğretisine ne kadar büyük önem verilmesi gerektiğini, Lenin, her şeyden önce kendisinin "*Devlet ve Devrim*" eserinin üçüncü bölümünde göstermektedir (V. İ. Lenin, 25. cilt, sayfa 426-445). (sf. 80)

[10] Önemimizdeki önsöz, 1882 "Manifestosu"nun ikinci Rusça baskısı için yazıldı. Bu, Marx ve Engels'in ortaklaşa kaleme aldıkları "*Manifesto*"ya son önsözdü ve otorize edilmiş iki Almanca metin bulunmaktadır: Biri 21 Ocak 1882 tarihli Marx ve Engels tarafından yazılan orjinal metin ve diğeri 1 Mayıs 1890 tarihli, Engels tarafından Rusça'dan yapılan çeviri. Bu önsözde orjinal metin verilmektedir. Önsözün çeşitli Almanca ve Rusça metinleri üzerine datîa ayrıntılı bilgi, Hans Zikmund'un "*Rusça çevirisinde ve Almanca'ya gerilyeniden tercümesinde* [Rückübersetzung —CN] «*Komünist Manifesto*»nun Rusça baskısına önsözül" makalesi, ("*Slavistik İçin Dergi*", VII. cilt, 3. Defter, Berlin 1963, sayfa 463-485). (sf. 81)

[11] "*Manifesto*"nun ilk Rusça baskısı, A. İ. Herzen (1812-1870) tarafından Londra'da kurulmuş olan ve "*Kolokol*" gazetesini çıkaran "*Hür Rus Basımevi*"nde, 1869 yılında yapıldı. Basımevi 1865'e kadar Londra'daydı; sonra Cenevre'ye taşındı ve 1867'de Herzen'den Çernevski'ye miras kaldı.

Marx ve Engels, herhalde çıkış tarihini verirken "yetmişli yılların başı"nı kastettiler. Bu, şu olgulardan çıkmaktadır: 1- Marx, Engels'e 29 Nisan 1870 tarihinde, "*Manifesto*"nun Rusça çevirisinin ilanını basında gördüğünü, bu baskıdan 6 adet Cenevre'den aldığını ve ona "one copy" yolladığını yazdı; bununla ilgili olarak şunu belirtti: "*bizim için her zaman ilginçtir*"; 2- N. İ. Utin Marx'a 1 Kasım 1872 tarihli mektubunda; Bakunin'in çabaları üzerine diğer bilgilerin yanında, Bakunistlerin Rusça "*Manifesto*" baskısını koudi amaçları için kötüye kullanmaya çalıştıkları olgusuna da değindi (... 2. baskı, Moskova, 1951, sayfa 63); 3- Marx 1873'de yani aynı zamanda hâlâ 70'li yılların başında, Engels ve Paul Lafargue ile birlikte

Bakunin'e karşı yazdığı polemik yazısı "*L'Alliance de la Democratie Socialiste et l'Association Internationale des Travailleurs*"da, Londra ve Hamburg, sayfa 89 (Bkz. Karl Marx/Friedrich Engels, Eserler, 18. cilt, sayfa 425), Rusça "Manifesto" baskısının yinelenerek 1870 İkbaharında Cenevre'de yayınlanan "*Kolokol*"un sayılarında ilan edildiğini yazdı. Eğer Engels, "*Manifesto*"nun 1888 İngilizce baskısına önsözünde 1863 yıl sayısını veriyorsa, (ve burada bir baskı hatası sözkonusu değilse), o zaman bu ancak onun "*altmışlı yılların başları*" ifadesini Rusça baskıya önsözden çıkararak özenli hale getirmek çabası ile açıklanabilir. "*Manifesto*"nun birinci Rusça çevirisinin Bakunin (1814-1876) tarafından yapıldığı varsayımı, yeniden kuşkulu görülmektedir. (Karşılaştırmamız: 27 Eylül 1869 tarihli matbaa sahibi L. Çernevski'nin bu konudaki bir mektup hakkında bilgi ["Edebi Miras"], 63. cilt, Moskova 1956, sayfa 700/701)

"*Kolokol*" ("Çan") — A. İ. Herzen ve N. P. Ogarjov tarafından çıkartılan Rus devrimci-demokrat gazetesi. Rusça dilinde 1857'den 1865'e kadar Londra'da ve 1865'den 1867'ye kadar Cenevre'de ve 1868/1869'da Fransızca dilinde Rusça eklerle çıktı. (sf. 81)

[12] Yazarlar, burada 1 Mart 1881'de Çar Aleksandr II'nin Narodnaya Volya üyeleri tarafından öldürülmesinden sonra Rusya'da esen havaya değiniyorlar. Aleksandr II'nin ardılı Aleksandr III, Narodnaya Volya'nın Yürütme Kurulu'nun girişeceği yeni terörist eylemler korkusuyla Gaçina'ya sığınmış, orada oturuyordu. (sf. 82)

[13] Bu önsöz, "*Manifesto*"nun 1883 otorize edilmiş Almanca üçüncü baskısı için yazıldı. Bu, Marx'ın ölümünden sonra Engels tarafından gözden geçirilen ilk baskı idi. (sf. 83)

- [14] Engels, Marx'ın kazanımlarını her şeyden önce dostu ve mücadele arkadaşının mezarında 17 Mart 1883 tarihinde yaptığı konuşmasında taktir etmiştir (Bkz. Karl Marx/Friedrich Engels; Eserler, 19. cilt, sayfa 340/348). Engels, Marx'ın yanında salt "*ikinci kemarı çalmış*" olduğu düşüncesini, kendisinin 15 Ekim 1884 tarihli, Johann Philipp Becker'e mektubunda ve yine kendisinin "*Komünistlerin Birliği'nin Tarihi Üzerine*" (Karl Marx/Friedrich Engels, Eserler, 21. cilt, sayfa 206/224) makalesinde ifade etmiştir. (sf. 85)
- [15] Engels, bu önsözü, Mayıs 1890'da, Londra'da, "*Sosyal-Demokrat Kütüphane*" dizisinde yayımlanan "*Manifesto*"nun otorize edilmiş Almanca dördüncü baskısı için yazdı. Özet olarak 16 Ağustos 1890 tarihli "*Sosyal-Demokrat*"ın başyazısında "*Komünist Manifesto'nun Yeni Bir Baskısı*" başlığı ile, ve 28 Kasım 1890 tarihli "*Arbeiter Zeitung*"un [İşçi Gazetesi —ÇN] başyazısında Engels'in 70. doğum gününe ilişkin olarak çıktı. (sf. 91)
- [16] Engels, "*Rusya'dan Toplumsal Şeyler*"e 1874'de yazdığı son sözde Manifesto'nun 1882'de çıkan Rusça baskısının çevirmeninin Plehanov olduğunu açıklar. Plehanov da, "*Manifesto*"nun daha sonraki baskısında (1900), sözü edilen çevirinin kendi çevirisi olduğuna değinir. (sf. 91)
- [17] "*Komünist Parti Manifestosu*"nun Fransızca çevirisini Laura Lafargue yaptı; "*Le Socialiste*"de 29 Ağustos'dan 7 Kasım 1885'e kadar yayınlandı ve Mermeix'de, "*La France Socialiste*", Paris 1886 ek olarak basıldı.
- "*Le Socialiste*" — 1885'de Jules Gueste tarafından kurulan haftalık dergi; 1902'ye kadar Fransız İşçi Partisi'nin organı; 1902'den 1905'e kadar Fransa Sosyalist Partisi'nin organı. Seksenli ve doksanlı yıllarda Friedrich

Engels, Paul Lafargue ve G. V. Plehanov, bu gazetede çalıştılar. (sf. 94)

- [18] "*Manifesto*"nun İspanyolca çevirisi, Temmuz'dan Ağustos 1886'ya kadar "*El Socialista*"da, ve aynı yıl Engels tarafından belirtilen başlık ile broşür olarak çıktı.

"*El Socialista*" — İspanyol Sosyalist İşçi Partisi'nin organı, 1885'den beri Madrid'de çıktı. (sf. 94)

- [19] Köln Komünistler Davası, (4 Ekim'den 12 Kasım 1852'ye kadar) gericiliğin devrimci işçi partisinin "kökünü kazımak" için ilk deneyi idi. İlk enternasyonal ve aynı zamanda ilk Alman devrimci işçi partisi, Komünistler Birliği'nin (1847-1852) onbir üyesi mahkemeye verildi ve "ülkeye ihanet" ile yargılandılar. İddianame, Prusya polis ajanlarının düzenlediği merkezi organ toplantılarının "orjinal protokol defteri"ne, diğer sahte belgelere ve Komünistler Birliği'nden atılan küçük-burjuva Willich-Schapper fraksiyonundan polisin çaldığı belgelere dayanıyordu. Yedi sanık, sahte belgelere ve yalancı ifadelere dayanılarak üç yıldan altı yıla kadar kalebent cezasına [ağır hapis —ÇN] mahkûm oldular. Davanın girişimcilerinin provokasyonları, Prusya polis devletinin uluslararası işçi hareketi karşı uyguladığı sinsi yöntemler, Marx ve Engels tarafından, diğerlerinin yanında "Köln Komünistler Davası" (Bkz. Karl Marx/Friedrich Engels, Eserler, 8. cilt, sayfa 398 vd.) makalesinde ve "*Köln Komünistler Davası Hakkında İfşaatlar*"da (age, sayfa 405 vd.) teşhir etmiştir. (sf. 95)

- [20] Engels, Swansea şehri Trade-Union Şurası Başkanı W. Bevan'ın Trade-Union'un 1887'de bu şehirde toplanan yıllık kongresinde yaptığı ve bu konuda "*Commonweal*" gazetesinin 17 Eylül 1887'de haber verdiği konuşmasından alıntı yapıyor. (sf. 96)

- [21] Bugün "*Komünist Manifesto*"nun, dünyanın yaklaşık 100 dilinde 1000 civarında baskısı vardır. (sf. 96)
- [22] Marx ve Engels, bu ilkeyi 19. yüzyılın kırklı yıllarından beri bir dizi çalışmalarında dile getirmişlerdir. Burada Engels, Uluslararası İşçi Birliği Tüzüğü'nün birinci cümlesinden alıntı yapmaktadır. (sf. 97)
- [23] Bu slogan ilk olarak, çıkmasını Komünistler Birliği Haziran 1847 Kongresi'nin kararlaştırdığı "*Kommunistische Zeitschrift*" [Komünist Dergi —ÇN], Londra, Eylül 1847'nin deneme sayısının kapak sayfasında çıktı. Kasım sonundan Aralık 1847 başına kadar Londra'da süren Komünistler Birliği İkinci Kongresi'nde Marx ve Engels, bu sloganı parti sloganı olarak nihayet geçirdiler. Engels 1885'de, "*«Bütün insanlar kardeştir» eski Birlik sloganı yerine*" diye geriye bakarak şunları yazdı: "*yeni savaş çağrısı geçti: Mücadelenin uluslararası karakterini açıkça ilan eden, «Bütün ülkelerin proleterleri birleşiniz!» On yedi yıl sonra bu savaş çağrısı Uluslararası İşçi Birliği'nin savaş çağrısı olarak dünyayı inletmekte ve bugün onu bütün ülkelerin militan proletaryası bayrağına yazmıştır.*" (*Friedrich Engels: "Komünistlerin Birliği'nin Tarihi Üzerine", Karl Marx/Friedrich Engels: Eserler, 27. cilt, sayfa 216.*) (sf. 97)
- [24] Bu önsözü Engels, 1 Mayıs 1890'da, İkinci Enternasyonal'in Paris Kongresi (Haziran 1889) kararı uyarınca bazı Avrupa ve Amerika ülkelerinde düzenlenen yığınsal gösterilerin, grevlerin ve toplantıların yapıldığı gün yazmıştır. İşçiler bu 1 Mayıs'ta Kongre tarafından saptanmış olan 8 saatlik işgünü istemini ve öteki bazı istemleri öne sürmüşlerdi. Bugünden sora, bütün ülkeleri işçileri 1 Mayıs'ı her yıl proletaryanın uluslararası dayanışma günü olarak kutlaya gelmişlerdir. (sf. 97)

- [25] *Kongre Polonyası* — 1814-15 Viyana Kongresi kararı uyarınca Polonya'nın Polonya Krallığı adı altında Rusya'ya ilhak olunan kısmı. (sf. 99)
- [26] Engels bu önsözü, —Turati'nin bir ricasını yerine getirerek— Pompeo Bettini'nin çevirisi ile 1893'de Milano'da "*Critica Sociale*" dergisinin yayınevi'nde çıkan "*Komünist Parti Manifestosu*"nun İtalyanca baskı için Fransızca dilinde yazdı. Önsözün çevirisini Turati yaptı. Kitaba, yine onun ricası üzerine Engels'in Turati'ye Ocak 1893'de gönderdiği 1890 "Manifestosu" otorize edilmiş Almanca dördüncü baskısına Engels'in önsözü de alındı. (sf. 100)
- [27] 1848'de artık (Per Götrek tarafından yapılan) İsviçrece bir tercüme de çıktı: "*Kommunismens Röst. Förklaring ar det Kommunistiska Partiet offentliggjord i Februari 1848*" [Komünist Ses, Komünist Parti Deklarasyonu, Şubat 1848'de yayınlandı"], Stockholm, 1848. (sf. 104)
- [28] Marx'ın artı-değer teorisini henüz geliştirmemiş olduğu 1840 ve 1850'lerdeki yapıtlarında, Marx ve Engels, "*emeğin değeri*", "*emeğin fiyatı*", "*emeğin satımı*" terimlerini kullanıyorlardı. Marx'ın "*Ücretli Emek ve Sermaye*" adlı kitapçığına 1891'de yazdığı önsözde Engels'in belirttiği gibi, bunlar, "*sonraki yapıtlar açısından talihsiz, hatta yanlış*"'tılar. Marx'ın, işçinin kapitaliste emeğini değil işgücünü sattığını tanıtlamasından sonra, Marx ve Engels, daha sonraki yapıtlarında "*işgücünün değeri*", "*işgücünün fiyatı*", "*işgücünün satımı*" terimlerini kullanmışlardır. (sf. 113)
- [29] Savaşımı birkaç yıl süren on-saat tasarısı, 1846 yılında Tahıl Yasalarının kaldırılması sırasında toprak aristokrasisi ile sanayi burjuvazisi arasında yaratılmış olan gergin bir ortam içerisinde, 1847 yılında yasalaştı. Tahıl Yasalarının

kaldırılmasının öcünü almak için Tory'lerden bazıları on-saat tasarısını desteklemişlerdi. (sf. 116)

[30] Burada, halktan gelen baskı sonucu 1831'de Avam Kamarası'ndan geçen ve 1832'de Lordlar Kamarası tarafından onaylanan seçim yasası reformuna değiniliyor. Bu reform, toprak ve finans aristokrasisinin tekelci egemenliğine karşı yöneltilmişti ve yasalmasıyla sanayi burjuvazisinin temsilcilerine parlamentonun yolu açılmış oldu. Reform savaşımının temel güçleri olan proletarya ve küçük-burjuvaziye seçim hakkı verilmedi ve böylece bunlar liberal burjuvazi tarafında aldatılmış oldular. (sf. 132)

[31] *Meşruyetçiler* — Büyük topraklı soyluların çıkarlarını temsil eden ve 1830'da devrilmiş olan "meşru" Bourbon hanedanı yandaşları, finans aristokrasisine ve büyük burjuvaziye dayanarak hüküm sürmekte olan Orleans Hanedanı'na (1830-48) karşı savaşımalarında, meşruyetçilerin bir kesimi toplumsal demagojiye sığınmış ve kendilerini burjuvazinin sömürüsüne karşı çıkan halkın savunucusuymuş gibi göstermeye kalkışmışlardır. (sf. 133)

[32] *Genç İngiltere* — Aralarında Benjamin Disraeli (1804-1881) ve Thomas Carlyle'in (1795-1891) de bulunduğu yazar ve politikacılardan oluşan bir çevre. Bunlar tutucu parti Troy'lere bağlıydılar ve 1841'de Avam Kamarası'nda ayrı bir grup oluşturdular. Burjuvazinin büyümekte olan ekonomik ve siyasal gücü karşısında toprak aristokrasisinin hoşnutsuzluğunu dile getirerek kapitalist sistemi eleştiriyorlar ve işçi sınıfını kendi etkileri altına almak ve burjuvaziye karşı savaşımalarında bu sınıftan yararlanmak için demagojik araçlara sığındılar. *Genç İngiltere* siyasal bir grup olarak 1845'de dağıldı. Yazınsal bir çevre olarak varlığı da 1848'de son buldu. "*Komünist Parti Manifesto*

to"sunda Marx ve Engels bunların görüşlerini "*feodal sosyalizm*" olarak nitelerler. (sf. 133)

- [33] Immanuel Kant'ın, Fransız Devrimi'nden hemen önce (1788) yayınlanmış "*Kritik der praktischen Vernunft*" ("*Pratik Aklın Eleştirisi*") adlı yapıtına atıfta bulunuluyor. (sf. 137)
- [34] "*Manifesto*"nun Hirschfeld baskısında (1856 ile 1860 arasında Londra'da basıldı) "*uyguladıkları*" yerine "*cevap verdikleri*" denmektedir. (sf. 138)
- [35] Burada, Fransız gazetesi "*La Reforme*"ü (1843'den 1850'ye kadar Paris'te yayınlanmıştır) destekleyen küçük-burjuva cumhuriyetçi demokratlar ve küçük-burjuva sosyalistlere değiniliyor. Bunlar cumhuriyeti ve demokratik ve toplumsal reformları savunuyorlardı. Engels, bu gazete-de Ekim 1847'den Ocak 1848'e kadar birçok makale yayınlamıştı. (sf. 145)
- [36] "*Tarım Reformcuları*" (*Genç Amerika*) — Amerikalı zanaatçıların ve işçilerin kurduğu bir örgüt. 1845'te kurulan ve bir yığın örgütü olan, Ulusal Reform Derneğinin çekirdeğini oluşturmuştur. 1840'ların ikinci yarısında *Dernek*, toprak reformu için ajitasyona girişmiş, köle sahibi plantasyonculara karşı çıkmıştır. Ayrıca on-saatlik işgününün yasallaşması, köleciliğin, sürekli ordunun kaldırılması gibi istemlerde de bulunmuştur. Birçok göçmen Alman zanaatçısı Ulusal Reform Derneği'nin başını çektiği bu harekete katılmıştır. 1846 yılına gelindiğinde Alman işçileri arasındaki hareket durulmaya başladı. Bunun nedenlerinden biri de, "*hakiki sosyalizm*"leri ile Alman göçmenleri demokratik hedefler uğruna yapılan savaşımdan sapıran Kriege grubunun faaliyetiydi. (sf. 145)

[37] Bkz: [35] no'lu not. (sf. 146)

[38] Burada, 18. yüzyılın sonunda Polonya'yı parçalamış olan ve Viyana Kongresi'nin aldığı karar uyarınca Krakov'u ortaklaşa denetimleri altında bulunduran Avusturya, Rusya ve Prusya'ya karşı Krakov Cumhuriyeti'nde başlayan ulusal kurtuluş ayaklanmasına değiniliyor. 22 Şubat 1846'da Krakov'da iktidarın isyancıların eline geçmesi, Polonya Cumhuriyeti Ulusal Hükümeti'nin kurulması ve bu hükümetin feodal yükümlülükleri kaldıran bir manifesto yayınlaması, Polonya topraklarının tümü üzerinde yer alacak ve başını devrimci demokratların (Dembovskie ve ötekiler) çektiği genel bir ayaklanma plânının bir parçasıydı. Polonya'nın diğer kesimlerinden etkin destek sağlamadığından, Krakov ayaklanması, Mart ayında Avusturya ve Çarlık Rusya kuvvetleri tarafından bastırıldı; Kasım 1846'da, Avusturya-Prusya ve Rusya, kendi aralarında, "hür Krakov kenti"ni Avusturya İmparatorluğu'na katan bir antlaşma imzaladılar. (sf. 146)

İÇİNDEKİLER

1872 Almanca Baskıya Önsöz	1
1882 Rusça İkinci Baskıya Önsöz	3
1883 Almanca Baskıya Önsöz	5
1888 İngilizce Baskıya Önsöz	7
1890 Almanca Baskıya Önsöz	13
1892 Lehçe Baskıya Önsöz	20
1893 İtalyanca Baskıya Önsöz	22
KOMÜNİST PARTİSİ MANİFESTOSU	25
I. Burjuvalar ve Proleterler	26
II. Proleterler ve Komünistler	42
III. Sosyalist ve Komünist Yazın	54
1. Gerici Sosyalizm	54
a) <i>Feodal Sosyalizm</i>	54
b) <i>Küçük-burjuva Sosyalizmi</i>	56
c) <i>Alman Sosyalizmi ya da "Gerçek" Sosyalizm</i>	58
2. Tutucu Sosyalizm ya da Burjuva Sosyalizmi	62
3. Eleştirel-Ütopik Sosyalizm ve Komünizm	63
IV. Komünistlerin Çeşitli Muhalefet Partileri Karşısındaki Konumları	67
Dipnotlar	71

Verlag Olga Benario und Herbert Baum

Der **Verlag Olga Benario und Herbert Baum** wurde gegründet, um eine Lücke zu schließen, die in den letzten Jahren immer deutlicher wurde.

Es geht darum, einen Verlag zu schaffen, der parteiisch ist, sich bewußt **auf die Seite der Verdammten dieser Erde stellt** und deshalb sein Verlagsprogramm **internationalistisch** gestaltet, als einen ersten Schritt für die solidarische Auswertung und die Propagierung der Erfahrungen der internationalen revolutionären Kämpfe.

Es geht darum, durch die Gestaltung des Verlagsprogramms ganz bewußt und **solidarisch an die wirklichen kommunistischen Traditionen anzuknüpfen**, an die wirklich revolutionäre internationale kommunistische Bewegung zur Zeit von Marx und Engels, Lenin und Stalin, an die positiven Erfahrungen der antirevisionistischen Kämpfe gegen den Chruschtschow- und Breschnew-Revisionismus.

Es geht darum, gegen die bürgerliche Wissenschaft **die Tradition des wissenschaftlichen Kommunismus zu propagieren**. Deshalb ist der Nachdruck der grundlegenden Schriften des wissenschaftlichen Kommunismus in verschiedenen Sprachen ein Schwerpunkt des Verlages.

Mit der Gründung und der Arbeit des Verlags Olga Benario und Herbert Baum soll ein Beitrag geleistet werden, um im Kampf gegen den Imperialismus überhaupt und den deutschen Imperialismus insbesondere der Verwirklichung des Mottos von Rosa Luxemburg und Karl Liebknecht näher zu kommen: **„Nichts vergessen, alles lernen!“**

Olga Benario, geboren am 12.2.1908, kämpfte als Mitglied des Kommunistischen Jugendverbandes Deutschlands (KJVD), der Jugendorganisation der KPD, in der Weimarer Republik gegen den aufkommenden Nazismus und gegen die regierende reaktionäre Sozialdemokratie, gegen den deutschen Imperialismus. Im April 1928 war sie führend an einer erfolgreichen bewaffneten Aktion zur Befreiung eines bis zu seiner Verhaftung illegal lebenden KPD-Genossen aus dem Berliner Polizeipräsidium beteiligt.

Olga Benario flüchtete vor dem deutschen Polizeiapparat in die Sowjetunion, wo sie zu einer wichtigen Mitarbeiterin der Kommunistischen Internationale wurde. In deren Auftrag ging sie 1935 nach Brasilien, um den Aufbau der KP Brasiliens zu unterstützen.

1936 wurde Olga Benario in Brasilien verhaftet, an die Nazis ausgeliefert und ins KZ Ravensbrück verschleppt, wo sie den „gelben Stern“ tragen mußte. Trotz Folter und Kerkerhaft hat sie keinerlei Aussagen gemacht – weder bei der

Polizei des reaktionären brasilianischen Regimes noch bei der Gestapo. Olga Benario kämpfte als „Blockälteste“ im KZ Ravensbrück für die Verbesserung der Überlebenschancen der Häftlinge und gegen die Demoralisierung. Im April 1942 wurde Olga Benario in der Gaskammer von Bernburg von den Nazis ermordet.

Der Name Olga Benario steht

- ★ für den militanten und bewaffneten Kampf der kommunistischen Kräfte, für den Kampf um die proletarische Revolution;
- ★ für den praktizierten proletarischen Internationalismus;
- ★ für den konsequenten antinazistischen Kampf, der auch unter den schlimmsten Bedingungen, selbst in einem Nazi-KZ möglich ist.

Herbert Baum, geboren am 10.2.1912, war Mitglied des KJVD und gründete 1936 mit anderen Antinazisten eine Widerstandsgruppe, die später als Herbert-Baum-Gruppe bekannt geworden ist. Die Herbert-Baum-Gruppe nahm mit jüdischen Widerstandsgruppen und Gruppen von Zwangsarbeiterinnen und -arbeitern aus anderen Ländern Kontakt auf und führte mit ihnen gemeinsam einen illegalen Kampf gegen die Nazis.

Die Herbert-Baum-Gruppe organisierte Maßnahmen, um jüdische Menschen vor der Deportation und Ermordung in Nazi-Vernichtungslagern zu retten.

Die militante Aktion der Herbert-Baum-Gruppe gegen die antikommunistische Nazi-Ausstellung „Das Sowjetparadies“ am 13. Mai 1942 in Berlin, bei der ein Teil der Ausstellung durch Brandsätze zerstört wurde, fand weltweit Beachtung.

Einige Wochen später wurde Herbert Baum und fast alle anderen Mitglieder der Widerstandsgruppe aufgrund Verrats verhaftet. Herbert Baum wurde am 11. Juni 1942 von den Nazis durch bestialische Folter ermordet, ohne etwas an die Gestapo preisgegeben zu haben.

Der Name Herbert Baum steht

- ★ für die Organisierung einer internationalistischen antinazistischen Front in Deutschland;
- ★ für den Kampf gegen den nazistischen Antisemitismus und gegen den industriellen Völkermord der Nazis an 6 Millionen Juden und Jüdinnen;
- ★ für den Kampf gegen den Antikommunismus und für die Solidarität mit der sozialistischen Sowjetunion zur Zeit Stalins.

Die Namen Olga Benario und Herbert Baum stehen für die Tradition des antifaschistischen und revolutionären Kampfes der wirklich kommunistischen Kräfte.

Grundschriften des wissenschaftlichen Kommunismus

Karl Marx/Friedrich Engels

Manifest der Kommunistischen Partei (1848)

92 Seiten, Offenbach 1997, 4 €, ISBN 3-932636-00-7

Karl Marx

Kritik des Gothaer Programms (1875)

96 Seiten, Offenbach 1997, 4 €, ISBN 3-932636-01-5

W. I. Lenin

Staat und Revolution (1917)

159 Seiten, Offenbach 1997, 8 €, ISBN 3-932636-02-3

J. W. Stalin

Über die Grundlagen des Leninismus (1924)

137 Seiten, Offenbach 1997, 8 €, ISBN 3-932636-03-1

W. I. Lenin

Was tun? (1902)

276 Seiten, Offenbach 1997, 10 €, ISBN 3-932636-04-X

J. W. Stalin

Über dialektischen und historischen Materialismus (1938)

45 Seiten, Offenbach 1997, 2 €, ISBN 3-932636-05-8

W. I. Lenin

Der Imperialismus als höchstes Stadium des Kapitalismus (1916)

Der Imperialismus und die Spaltung des Sozialismus (1916)

185 Seiten, Offenbach 1999, 8 €, ISBN 3-932636-36-8

W. I. Lenin

Ein Schritt vorwärts, zwei Schritte zurück (1904)

242 Seiten, Offenbach 2006, 10 €, ISBN 978-3-86589-042-9

W. I. Lenin

Zwei Taktiken der Sozialdemokratie in der demokratischen Revolution (1905)

192 Seiten, Offenbach 2006, 8 €, ISBN 978-3-86589-043-6

W. I. Lenin

Materialismus und Empiriokritizismus (1908)

410 Seiten, Offenbach 2006, 15 €, ISBN 978-3-86589-050-4

Karl Marx/Friedrich Engels: **Ausgewählte Werke in zwei Bänden**

Band I: 1848 – 1874

650 Seiten, 25 €, Offenbach 2004, ISBN 3-86589-001-6

Band II: 1875 – 1894

504 Seiten, 25 €, Offenbach 2004, ISBN 3-86589-002-4

W. I. Lenin: **Ausgewählte Werke in zwei Bänden**

Band I: 1884 – 1917

916 Seiten, 30 €, Offenbach 2004, ISBN 3-932636-93-7

Band II: 1917 – 1923

1037 Seiten, 30 €, Offenbach 2004, ISBN 3-932636-94-5

**Grundschriften des wissenschaftlichen Kommunismus
in anderen Sprachen**

Karl Marx/Friedrich Engels

Manifest der Kommunistischen Partei (1848)

Türkisch:

Karl Marx/Friedrich Engels

Komünist Partisi Manifestosu

82 Seiten, Offenbach 1997, 4 €, ISBN 3-932636-06-6

Englisch:

Karl Marx/Frederick Engels

Manifesto of the Communist Party

83 Seiten, Offenbach 1997, 4 €, ISBN 3-932636-07-4

Französisch:

Karl Marx/Friedrich Engels

Manifeste du Parti Communiste

82 Seiten, Offenbach 1997, 4 €, ISBN 3-932636-08-2

Spanisch:

Carlos Marx/Federico Engels

Manifiesto del Partido Comunista

87 Seiten, Offenbach 1997, 4 €, ISBN 3-932636-09-0

Farsi:

کارل مارکس فریدریش انگلس

مانیفست حزب کمونیست

97 Seiten, Offenbach 1999, 4 €, ISBN 3-932636-10-4

Russisch:

К. Маркс и Ф. Энгельс
Манифест Коммунистической Партии

80 Seiten, Offenbach 2004, 4 €, ISBN 3-932636-91-0

Russisch / Deutsch:

150 Seiten, Offenbach 2004, 8 €, ISBN 3-932636-95-3

Serbokroatisch:

Karl Marx/Friedrich Engels

Manifest Komunističke Partije

168 Seiten, Offenbach 2004, 8 €, ISBN 3-86589-000-8

Schriften und Texte des wissenschaftlichen Kommunismus

Marx, Engels, Lenin, Stalin

Über den Partisanenkampf

188 Seiten, Offenbach 1997, 8 €, ISBN 3-932636-11-2

Programm der Kommunistischen Partei Rußlands (Bolschewiki) – 1919

Programm der Kommunistischen Internationale – 1928

241 Seiten, Offenbach 2002, 10 €, ISBN 3-932636-19-8

Marx, Engels, Lenin, Stalin, Kl, Zetkin

Die kommunistische Revolution und die Befreiung der Frauen

164 Seiten, Offenbach 1997, 8 €, ISBN 3-932636-18-X

Autorenkollektiv: **Lehrbuch der politischen Ökonomie** (1954)

J. W. Stalin: **Ökonomische Probleme des Sozialismus in der UdSSR** (1952)

515 Seiten, Offenbach 1997, 20 €, ISBN 3-932636-21-X

Autorenkollektiv

W. I. Lenin – Ein kurzer Abriss seines Lebens und Wirkens (1947)

415 Seiten, Offenbach 1999, 15 €, ISBN 3-932636-35-X

W. I. Lenin/J. W. Stalin

Hauptmerkmale der Partei neuen Typs

143 Seiten, Offenbach 2000, 5 €, ISBN 3-932636-22-8

W. I. Lenin/J. W. Stalin

Über die Arbeiteraristokratie

115 Seiten, Offenbach 2001, 5 €, ISBN 3-932636-23-6

Marx, Engels, Lenin, Stalin

Grundlegende Merkmale der kommunistischen Gesellschaft

96 Seiten, Offenbach 2004, 8 €, ISBN 3-932636-67-8

Autorenkollektiv

J. W. Stalin – Ein kurzer Abriß seines Lebens und Wirkens

409 Seiten, Offenbach 2003, 15 €, ISBN 3-932636-65-1

Stalin Werke Band 1 bis 13

sowie die vorhandenen Schriften 1934–1952, inklusive der “Geschichte der KPdSU(B) – Kurzer Lehrgang”

CD-ROM, Offenbach 2003, 10 €, ISBN 3-932636-72-4

Stalin-Biographie inklusive Werke-CD: 22 €, ISBN 3-932636-73-2

M. Glasser/A. Primakowski/B. Jakowlew

Studieren – Propagieren – Organisieren (1948 / 1951)

Drei Texte zu den Arbeitsmethoden von Marx, Engels, Lenin und Stalin

170 Seiten, Offenbach 2001, 8 €, ISBN 3-932636-20-1

Béla Fogarasi

Dialektische Logik – mit einer Darstellung erkenntnistheoretischer Grundbegriffe (1953)

430 Seiten, Offenbach 1997, 15 €, ISBN 3-932636-12-0

Texte internationaler revolutionärer Erfahrungen

Unter der Redaktion von Gorki, Kirow, Molotow, Shdanow, Stalin, Woroschilow

Geschichte des Bürgerkrieges in Rußland (1937/1949)

Band 1: Die Vorbereitung der proletarischen Revolution

(Vom Beginn des Krieges 1914 bis Anfang Oktober 1917)

540 Seiten, Offenbach 1999, 20 €, ISBN 3-932636-15-5

Band 2: Die Durchführung der proletarischen Revolution

(Oktober 1917 bis November 1917)

750 Seiten, Offenbach 1999, 25 €, ISBN 3-932636-16-3

Autorenkollektiv

Mao Tse-tung – seine Verdienste, seine Fehler

Band 1: 1926 – 1949

400 Seiten, Offenbach 1997, 18 €, ISBN 3-932636-14-7

Band 2: 1950 – 1976

240 Seiten, Offenbach 2005, 13 €, ISBN 3-86589-036-9

Autorenkollektiv

Zur „Polemik“ – Die revisionistische Linie des XX. Parteitags der KPdSU (1956) und die grundlegenden Fehler der berechtigten Kritik der KP Chinas (1963)

630 Seiten, Offenbach 2003, 30 €, ISBN 3-932636-70-8

Die Selbstkritik der KP Indonesiens im Kampf gegen

den „friedlichen Weg“ der modernen Revisionisten

Fünf wichtige Dokumente des Politbüros des ZK der KP Indonesiens (PKI) von 1966/67
148 Seiten, Offenbach 2005, 8 €, ISBN 3-86589-037-7

Autorenkollektiv

Kritik des Buches von Enver Hoxha „Imperialismus und Revolution“

264 Seiten, Offenbach 2005, 15 €, ISBN 3-86589-012-1

Texte internationaler revolutionärer Erfahrungen in anderen Sprachen

Autorenkollektiv

Der XX. Parteitag der KPdSU 1956 – ein revisionistisches und konterrevolutionäres Programm (Materialien und Diskussionsbeiträge) und „Programmatische Erklärung der Revolutionären Kommunisten der Sowetunion (Bolschewiki)“ von 1966 (Auszug)

in russischer Sprache: 106 Seiten, Offenbach 2002, 6 €, ISBN 3-932636-47-3

in türkischer Sprache: 120 Seiten, Offenbach 2004, 8 €, ISBN 3-932636-75-9

in französischer Sprache: 176 Seiten, Offenbach 2005, 8 €, ISBN 3-86589-005-9

in italienischer Sprache: 108 Seiten, Offenbach 2006, 8 €, ISBN 978-3-86589-004-7

Dokumente und Analysen

Zur Geschichte Afghanistans – Ein Land im Würgegriff des Imperialismus

Über die Kriegspolitik des deutschen Imperialismus in Afghanistan

289 Seiten, Offenbach 2002, 15 €, ISBN 3-932636-48-1

Der UN-Teilungsplan für Palästina und die Gründung des Staates Israel (1947/48)

Anhang: PLO-Charta von 1968 mit kritischen Anmerkungen

120 Seiten, Offenbach 2002, 8 €, ISBN 3-932636-52-X

Texte zu Deutschland und dem deutschen Imperialismus

Die Rote Fahne – Zentralorgan der Kommunistischen Partei Deutschlands
(Sektion der Kommunistischen Internationale)

Begründet von Karl Liebknecht und Rosa Luxemburg

Reprint 1929 – Februar 1933, Hardcover-Bände im Format DIN A3

Januar – März 1929, 1080 Seiten, Offenbach 2005, 95 €, ISBN 3-86589-018-0

April – Juni 1929, 534 Seiten, Offenbach 2005, 70 €, ISBN 3-86589-019-9

Juli – September 1929, 1054 Seiten, Offenbach 2005, 95 €, ISBN 3-86589-020-2

Oktober – Dezember 1929, 1054 Seiten, Offenbach 2005, 95 €, ISBN 3-86589-021-0

Januar – Februar 1933, 452 Seiten, Offenbach 2005, 70 €, ISBN 3-86589-034-2

Autorenkollektiv

Die Verbrechen des deutschen Imperialismus im Ersten Weltkrieg

150 Seiten, Offenbach 2004, 8 €, ISBN 3-932636-92-9

Autorenkollektiv

**Rosa Luxemburg, Karl Liebknecht und
das revolutionäre Programm der KPD (1918)**

200 Seiten, Offenbach 2004, 10 €, ISBN 3-932636-74-0

Georgi Dimitroff

Gegen den Nazifaschismus

371 Seiten, Offenbach 2002, 20 €, ISBN 3-932636-25-2

Autorenkollektiv

1418 Tage – Der Krieg des deutschen Nazifaschismus gegen die
Diktatur des Proletariats in der Sowjetunion (22. Juni 1941 – 8. Mai 1945)

220 Seiten, Offenbach 2005, 13 €, ISBN 3-86589-035-0

Autorenkollektiv: **Marx und Engels über das reaktionäre Preußentum** (1943)

Alfred Klahr: **Gegen den deutschen Chauvinismus** (1944)

130 Seiten, Offenbach 1997, 5 €, ISBN 3-932636-13-9

Autorenkollektiv

Über den Widerstand in den KZs und Vernichtungslagern des Nazifaschismus

204 Seiten, Offenbach 1998, 13 €, ISBN 3-932636-34-1

Gudrun Fischer

„Unser Land spie uns aus“

Jüdische Frauen auf der Flucht vor dem Naziterror nach Brasilien

220 Seiten, Offenbach 1998, 13 €, ISBN 3-932636-33-3

Freies Deutschland – Illustrierte Zeitschrift der antifaschistischen Emigration
erschienen in Mexiko von November 1941 bis Juni 1946

Band 1: Nov. 1941 – Okt. 1942, 440 Seiten, 30 €, ISBN 3-932636-96-1

Band 2: Nov. 1942 – Nov. 1943, 460 Seiten, 30 €, ISBN 3-932636-97-X

Band 3: Dez. 1943 – Nov. 1944, 480 Seiten, 30 €, ISBN 3-932636-98-8

Band 4: Dez. 1944 – Juni 1946, 660 Seiten, 35 €, ISBN 3-932636-99-6

Internationale Hefte der Widerstandsbewegung (1959 – 1963)

Analysen und Dokumente über den internationalen Widerstand gegen den Nazifaschismus

Band 1: Heft 1 – 4 (1959 – 60), 560 Seiten, Offenbach 2002, 35 €, ISBN 3-932636-49-X

Band 2: Heft 5 – 10 (1961 – 63), 528 Seiten, Offenbach 2002, 35 €, ISBN 3-932636-50-3

Bd. 1 & 2 in einem Band (Hardcover): 1084 Seiten, Offenbach 2002, 80 €, ISBN 3-932636-51-1

Das Potsdamer Abkommen (1945)

Anhang: Die Dokumente von Teheran und Jalta

83 Seiten, Offenbach 2001, 5 €, ISBN 3-932636-24-4

Bericht des internationalen Lagerkomitees des KZ Buchenwald (1949)

237 Seiten, 2. Auflage, Offenbach 2004, 10 €, ISBN 3-932636-26-0

Autorenkollektiv

Die Gründung der SED und ihre Vorgeschichte (1945 – 1946)

702 Seiten, Offenbach 2000, 33 €, ISBN 3-932636-38-4

Autorenkollektiv

10 Jahre „Deutsche Einheit“: **Nazi-Terror von Hoyerswerda bis Düsseldorf**

Nazis, Staat und Medien – ein Braunbuch

222 Seiten, Offenbach 2000, 13 €, ISBN 3-932636-37-6

Romane zur Geschichte der Revolutionen und Befreiungskämpfe

A. Schapowalow

Auf dem Weg zum Marxismus

Erinnerungen eines Arbeiterrevolutionärs

337 Seiten, Offenbach 1997, 15 €, ISBN 3-932636-29-5

S. Mstislawski

Die Krähe ist ein Frühlingsvogel

404 Seiten, Offenbach 1997, 15 €, ISBN 3-932636-17-1

I. Popow

Als die Nacht verging

593 Seiten, Offenbach 1997, 20 €, ISBN 3-932636-30-9

Materialien

(Spiralbindung, DIN A4)

Leninismus – Lesehefte für Schulungen und Selbstunterricht

500 Seiten, Offenbach 2004, 30 €, ISBN 3-932636-90-2

Die Kommunistische Internationale in Resolutionen und Beschlüssen

Band 1: 1919 – 1924

416 Seiten, Offenbach 1998, 30 €, ISBN 3-932636-27-9

Hardcover: Offenbach 1998, 55 €, ISBN 3-932636-60-0

Band 2: 1925 – 1943

452 Seiten, Offenbach 1998, 35 €, ISBN 3-932636-28-7

Hardcover: Offenbach 1998, 60 €, ISBN 3-932636-61-9

Die Kommunistische Partei der Sowjetunion in Resolutionen und Beschlüssen der Parteitage, Konferenzen und Plenen des ZK

Teil 1: 1898 – 1917

282 Seiten, Offenbach 2004, 22 €, ISBN 3-932636-76-7
Hardcover: Offenbach 2004, 47 €, ISBN 3-932636-77-5

Teil 2: 1917 – 1924

290 Seiten, Offenbach 2004, 22 €, ISBN 3-932636-82-1
Hardcover: Offenbach 2004, 47 €, ISBN 3-932636-83-X

Teil 3: 1924 – 1927

300 Seiten, Offenbach 2004, 22 €, ISBN 3-932636-84-8
Hardcover: Offenbach 2004, 47 €, ISBN 3-932636-85-6

Teil 4: 1927 – 1932

300 Seiten, Offenbach 2004, 22 €, ISBN 3-932636-86-4
Hardcover: Offenbach 2004, 47 €, ISBN 3-932636-87-2

Teil 5: 1932 – 1953

340 Seiten, Offenbach 2004, 22 €, ISBN 3-932636-88-0
Hardcover: Offenbach 2004, 47 €, ISBN 3-932636-89-9

Zur internationalen Lage 1919 – 1952

359 Seiten, Offenbach 2003, 25 €, ISBN 3-932636-71-6
Hardcover: Offenbach 2003, 50 €, ISBN 3-932636-78-3

Dokumente der Internationalen Roten Hilfe und der Roten Hilfe Deutschlands

593 Seiten, Offenbach 2003, 35 €, ISBN 3-932636-66-X
Hardcover: Offenbach 2003, 60 €, ISBN 3-932636-81-3

Dokumente zum Studium der Palästina-Frage (1922 – 1948)

180 Seiten, Offenbach 1997, 10 €, ISBN 3-932636-32-5
Hardcover: Offenbach 1997, 35 €, ISBN 3-932636-59-7

Dokumente zum Studium des Spanischen Bürgerkriegs (1936 – 1939)

680 Seiten, Offenbach 1997, 30 €, ISBN 3-932636-31-7
Hardcover: Offenbach 1997, 55 €, ISBN 3-932636-58-9

Indien und die Revolution in Indien

262 Seiten, Offenbach 2005, 20 €, ISBN 3-86589-039-3
Hardcover: Offenbach 2005, 45 €, ISBN 3-86589-040-7

Dokumente des Kampfes der Kommunistischen Partei Chinas gegen den modernen Revisionismus 1956 – 1966

Teil I: 1956 – 1963

346 Seiten, Offenbach 2002, 28 €, ISBN 3-932636-44-9
Hardcover: Offenbach 2002, 53 €, ISBN 3-932636-62-7

Teil II: Die Polemik über die Generallinie der internationalen kommunistischen Bewegung (1963)

330 Seiten, Offenbach 2002, 28 €, ISBN 3-932636-45-7
Hardcover: Offenbach 2002, 53 €, ISBN 3-932636-63-5

Teil III: 1963 – 1966

320 Seiten, Offenbach 2002, 25 €, ISBN 3-932636-46-5

Hardcover: Offenbach 2002, 50 €, ISBN 3-932636-64-3

Dokumente des Kampfes der Partei der Arbeit Albanien gegen den modernen Revisionismus 1955 – 1966

Teil I: 1955 – 1962

418 Seiten, Offenbach 2003, 30 €, ISBN 3-932636-68-6

Hardcover: Offenbach 2003, 55 €, ISBN 3-932636-79-1

Teil II: 1963 – 1966

422 Seiten, Offenbach 2003, 30 €, ISBN 3-932636-69-4

Hardcover: Offenbach 2003, 55 €, ISBN 3-932636-80-1

Dokumente des ZK der KPD 1933 – 1945

505 Seiten, Offenbach 2001, 35 €, ISBN 3-932636-41-4

Hardcover: Offenbach 2001, 50 €, ISBN 3-932636-57-0

Materialien zur Gründung der SED (1945/46)

Band 1: Berichte und Protokolle

Die Parteitage der KPD, SPD und SED im April 1946

319 Seiten, Offenbach 2001, 25 €, ISBN 3-932636-40-6

Hardcover: Offenbach 2001, 50 €, ISBN 3-932636-53-8

Band 2: Vortragsdispositionen (1945 – 1946)

Materialien für politische Schulungstage, herausgegeben vom ZK der KPD

250 Seiten, Offenbach 2001, 20 €, ISBN 3-932636-39-2

Hardcover: Offenbach 2001, 45 €, ISBN 3-932636-54-6

Band 3: Einheit (1946)

Einheit – Monatsschrift zur Vorbereitung der sozialistischen Einheitspartei,

Einheit – Theoretische Monatsschrift für Sozialismus

380 Seiten, Offenbach 2002, 28 €, ISBN 3-932636-42-2

Hardcover: Offenbach 2002, 53 €, ISBN 3-932636-55-4

Band 4:

Alexander Abusch: **Der Irrweg einer Nation** (1946)

Georg Rehberg: **Hitler und die NSDAP in Wort und Tat** (1946)

Walter Ulbricht: **Die Legende vom „deutschen Sozialismus“** (1945)

Paul Merker: **Das dritte Reich und sein Ende** (1945)

540 Seiten, Offenbach 2002, 35 €, ISBN 3-932636-43-0

Hardcover: Offenbach 2002, 60 €, ISBN 3-932636-56-2

Band 5: Parteikonferenz der KPD am 2. und 3. März 1946

160 Seiten, Offenbach 2004, 10 €, ISBN 3-86589-003-2

Hardcover: Offenbach 2004, 35 €, ISBN 3-86589-008-3